

Hind 40 marka

G
M
B
E
R
G

ROMAAN

No

19

*Helilooja Johan Aawik,
Üks laulupo üldjuhtidest tulewat aastal.*

AR

SP
7591

**KIRJASTUS-OSAÜHISUS „ARENG”
TALLINN, 1927. A. VI. AASTAKÄIK.**

Hindmõistatus

Nr. 19 (133).

VÄLJAD	METS	LUHAD	AMA
AONLUM	JÄLLE	ESTPA	HAL
JADKÕ	LJADL	IKMAA	EIG
ETUU	ILMNÕ	LNEID	UDRÕ
ÕMUS	KOSUT	TAB	AB

Missugune K. Malm'i luuletus on siin peidus?

Lahendused tulewad saata „Romaani“ talitusele, Tallinn, märgusõna all „**Hindmõistatuselahendus**“ kuni 15. novembrini. Lahendusi võib saata mitu ühes ümbrikus ehk panna „Romaani“ talituse (Mikuriwahe tän. 16) sissekäigu juures asuvasse kirjakasti. Lahendajate nimed avaldatakse „Romaan“ nr. 23 (137).

Õiged lahenduste saatjate vahel loositakse välja: 1) **Jules de Revél — Kombejuht**; 2) **O. Luts — Tootsi pulm**; 3) **Aino Kallas — Wõõrasweri**.

ÕIENDUS: Ristsõnade mõistatuses nr. 17 (131) tuleb 9-dast kolmas ruut paremale lageda ülevalt alla (sõnade tähendus): ümmargune arw.

„Romaani“ talitus.

Hindmõistatuse lahendus

Nr. 15 (129)

	k	a	r	u		p	e	s	u	
m	a	s	t		t	a	m	m		s
u	n	i		t	e	r	a		w	a
h	n		t	o	r	t		a	e	r
k		w	a	r	e		p	a	r	w
	k	a	r	n		w	õ	t	i	
l	o	h	e		m	a	l	e		r
o		d	a		k	e	e	l		o
o	u		k	ä	s	n		u	k	s
m		k	u	r	i		o	s	a	w
	s	u	u	n		m	a	k	s	

Õiged seletusi saatsid.

Tallinnast: Helene Aron, Tiiu Ahwen, E. Arman, Ralf Arman, W. Alango, Egon Awendt, Karin Awendt, H. Bergmann, M. Braun, R. Bluum, Dolly, E. Emann, Aleksander Gold, H. Hio, E. Haawa, Adolf Haawa, And. Janson, Vlad. Kurnosow, Carl Kott, T. Kerone, S. Kask, Aug. Kaasik, Ants Kippar, Emmy Kuldner, Jaanus Kaik, Adam Lucius Ellen Lepp, Erich Liefländer, E. Luuk, A. Leppik, Mary, M. Martinson, F. Martinson, R. Martinson, Helmy Michelson, H. Oinas, J. Odenberg, E. Ots, A. Grünwaldt, Ernst Roots, Hans Reemann, Helene Reemann, Rudolf Sarw, Erika Simtal, Neeme Saarens, Ly. Siirmann, A. Strandmann, Dolly Timm, Hilma Tobias, Benita Tönström.

Tartust: A. Braats, Aleksander Entson, L. Jõul, Joh. Jõul, Gertrud Koch, Bernh. Linask, Ferd. Linask, R. Müller, H. Puijat, Ella Pedajas, O. Pedajas, O. Peterson, Astrid Ratnik, L. Rät-

Romaan

Ilmub kaks korda kuus.

SISU: Arnold Bennett: Tuhande rõõmu linn. — Per Hallström: Allikad. — Karl Schönherr: Muri. — A. Greipel-Goltz: Prints. — Ed. Wöhrmann: Popsipojad — Josef Pakots: Rikkad külalised. — M. J. Eisen: Lauluõpetaja. — William Freeman: Refrigeraatori saladus. — P. Grünfeldt: Öhtul. — Ella Wheeler Wilcox: Kaswatab waid elu. — Hans Gäfgen: Kuiwanud puu. — Fr. Lehne: Tuli südames. — Tött ja nalja.

Nr. 19 (133)

Oktoober 1927

VI aastakäik.

Tuhande rõõmu linn.

Inglise kirjniku Arnold Bennett'i romaani.

10

Siin läks Carpentarial forda jutustajat katkestada. „Teie näite,“ lausus ta, „igafugtu võimalikkudest asjadest hästi informeeritud olemat; kuidas see aga juhtuda võis, et Teie selle vastu nii elavat huvi tundsite, kui Teie alles veel vanuses olite, mil Teie veel iseseiswalt mõelda ei võinud? Selle abielu ajal polnud Teile arvatavasti veel harjumusiks saanud ajalehti lugeda.“

„Ei,“ ütles Jetsam kuivalt, „olin tooford küpses kolmeaastasest eas. Kui ma aga ikkagi kõigest hästi olen informeeritud, siis waid seepärast, et olen omale niipalju waewa võtnud ja kõik teadmised selle kohta kokku hankinud. Olin loost huvitatud ja seepärast ei kartnud ma wiinastel aastatel mingit waewa, et neid teateid kokku kanda.“

„Saar aru,“ ütles Carpentaria, „aga mis võis Teid siis siin huvitada?“

„Küllap mõistate peagi,“ sõnas Jetsam, „jattan. Mrs. Kilmarnock, keda meie nüüdsest peale nimetame Mrs. Flam'iks, tegi enne ja pärast oma teist abielu wahetewahel reisimisid Teignmouth'i linnakesse; need külastused olid väga diskreetse loomuga. Dieti olid nad koguni salajasel. Mrs. Flam jutustas oma mehele, ta käimat Greter'is, et seal siseseoste toimetada; aga selle asemel sõitis ta Teignmouth'i. Nende külastuste puhul kandis ta alati väga lihtsat riietust. Ta läks raudtee jaamaist läbi linna, sõi-

tis parwega üle Teign'i ja sanmus siis piki parempoolist jõekallast, kuni ta jõudis ühe wäikesse villa juure. Selle villa ees astusid talle vastu keegi wanamees, wanaeit ja üks wäike poisike. Kõige humitawam selles loos oli, et wanamees kõneles Prantsuse keelt; ta ei osanudki Inglise keelt rääkida. Teie ei tea ehk, et sibulapaadid tulewad tihti Brètagne'i rannast wäikestesse Devonshire'i sadamatesse, nagu seda on Torquay ja Teignmouth. Wanamees oli Brètagne'i talupoeg kõigi wastawate iseäraldustega; ta oli kunagi oma sibulapaadiga Teignmouth'i tulnud ja enese sija maha unustanud, kuna ta arwunud oli ühte Inglise tüdrukusse. Ühte Devonshire-tüdrukusse kergelt laulwa häälega. Mrs. Flam kõneles Brètagne'i talupojaga Prantsuse keelt, naisega Inglise ja pojaga mõlemat. Ta kattis poiji suudlustega, nimetas teda igafugu meelitusnimedega ja nägi teda ometi ainult ükskord näbalas.“

„See oli ta poeg?“ küsis Carpentaria.

„Muidugi,“ kostis Jetsam, „see oli ta poeg.“

„Aga kui ta tõesti lest ja see ta poeg oli, miks — — —“

„Oh,“ hüüdis Jetsam, „ta oli tõesti juba lesknaine, ja ilma iga kahtluseta oli see pois jüin ta poeg. Võib olla, peitis ta seda poega Torquay eest põhjusel, et ta kartis oma pojast abielutafistust. Igatahes aga armastas ta oma poega kirglikult. Ta poeg oli kahtlemata ta elu

suurim kirg.“ Ta pööris äkki wanaeide poole. „Kas ta seda ei olnud?“ küsis ta. Ja wana proua põlewad silmad täitusid pisaratega.

„Ma arwan, Teie mõistite mrs. Flam'i väga hästi oma jutust wälja jätta,“ soovitas Carpentaria.

„Mõimatu,“ ütles Jetsam kähku, „sest kogu jutt keerleb waid tema ümber. Igatahes ei taha ma temalt enam kinnitusi nõuda selle kohta, mida ütlen. Nii siis, umbes aasta aega pärast ta abieltu jatkusid mrs. Flam'i külaskäigud tollesse Teign'i äärsesse villasse, kuni juhtus midagi tähelepandawat.“

„Ja see oli?“

„Kõige pealt pean Teile ütleva, et mr. Flam'i filmahaigus peagi pärast pulmi häwemaks kujunes. Kuus kuud hiljem mõis ta teda ümbritsewaid esemeid waevalt weel näha ja mitte midagi enam lugeda, peale suurte firmafiltide. Mrs. Flam'is leidis ta suurepärase rawitseja ja kaaslase. Peale oma sisseostureiside Greyteri ei jätnud ta oma meest millalgi üksi. Ta oli eeskujulik naine, ja Torquay imetles teda üldiselt. Isegi siis, kui mr. Flam'i filmahaigus tegi mehe irisejaks, norijaks, tihti kogu ni mõimatuks, oli naine armastus ise. Mr. Flam ei igatsenudki muud seltsi, kui ainult teda. Isegi oma ainust poega ei armastanud ta enam, ja laps usaldati teenijate ja õpetajate hoole alla; ainult mrs. Flam sai last näha, niipalju kui soovis.“

„See pole aga kuigi tähelepandaw,“ lausus Carpentaria. „Niisugused lood juhtuwad ju alatihti.“

„Tulen nüüd tähelepandawa juhtumuse juurde,“ kostis Jetsam teatud pühalikusega. „Ühel päewal jutustas mrs. Flam'ile too Brétagne'i talupoeg, talle olla keegi sugulane kodumaal midagi pärandanud, ja nüüd tahta ta ühes oma naisega oma pärisrumbile elama asuda. Mrs. Flam'i ärritas see uudis väga, sest ta ei teadnud, mis ta nüüd oma pojaga peaks peale hakkama. Ta küsis prantslaselt, kudas ta kawatseb ära sõita, ja wiimane wastas: kolme nädala pärast. Proua lahtus ja ütles, et tuleb mõne päewa pärast tagasi. Ja siin algab tähelepandaw juhtumus. Ühe nädala pärast teadis kogu Torquay, et mrs. Flam oma mehega sõidab Pariisi, et seal kuulsaid eriteadlast wäelkord usutleda.“

„Saan aru,“ lausus Carpentaria, kuna Flam'i nägu suurte hui äratas.

„Rahulen, kas aru saate,“ lausus Jetsam. „Teie usute teenäoliktult, et mrs. Flam reisi Pariisi arransheeris, et oma pojale lähemal wiibida. Noh, see on ju küll õigus, kuigi mitte selles mõttes, nagu Teie seda mõtlete. Nad

reisiid peagi Torquay'ist ära, ja nimelt väga ebaharilikul wiisil. Mrs. Flam lastis kõik teenijad, ka oma toaneitji ja mr. Flam'i kammerteenri kui ka lapsedübruku lahti — kõik juba Torquay's, nii et mr. Flam, ta naine ja laps olid jaamas juba ilma iga teenijata, peale pakandjate ja hotelliteenijate muidugi. Mrs. Flam tahtis nähtawasti ekspeditsiooni juhtimist oma kätte wõtta, sest Teie ei tohi mitte unustada, et mr. Flam oli tooford juba peaaegu pime. Greyteris pidid nad Plymouth'i kiirrongi ümber istuma; Greyter ootas wana prantsuse talupoeg perroonil, kuhu ta nähtawasti oli kutsutud. Ta kõrwal seisis mrs. Flam'i wäike poeg; mrs. Flam ja tema rääkisid kaua üks-teisega, kiirrong sõitis sisse, Flamid astusid kuppeesse, ja kiirrong sõitiski minema Londoni suunas, Prantsuse talupoeg jäi perroonile. Ja ta käeförwal seisis wäike pois. Kas saate nüüd aru?“

„Ei,“ ütles Carpentaria awameelselt.

„Noh,“ jatkas Flam. „See polnud mitte sama pois, keda talupoeg kättpidi kinni hoidis. Mrs. Flam oli oma poja kaasa wõtnud ja oma wõõraspoja maha jätnud.“

„Issand Jumal,“ pomises Carpentaria.

„Muidugi,“ lausus Jetsam. „Aga Jumal ei küsinud sellest palju. See polnud harilik sündimispeetuse lugu, waid geniaalne wahetuskaup, mille mrs. Flam oma kirglikus armastuses oma poja wastu oli teostanud, kuna seda soodustasid asjaolud. Mõtelge ainult. Mõlemad poisid olid ühe wanused — umbes kolme aastased — ja ühtemoodi riietatud; seda oli mrs. Flam nii ette walmistanud. Mr. Flam oli peaaegu pime, igatahes ei suutnud ta üht kolmeaastast last eraldada, isegi siis mitte, kui nad teine teisiti oleksid olnud riietatud. Peale selle ei tunnud mr. Flam mingisugust huii oma lapse wastu. Tal oli oma haigusega küllalt tegu, sest ta oli samati — nagu enamik haigeid üldse — suur egoist. Armatawasti magas laps kogu reisi aja kuni Londoni — armatawasti andis talle mrs. Flam mõne unepulbri. Pererkond jõuab Paddington'i, kus neid ootab uus teenijaskond, kelle mrs. Flam juba warem walmis on palganud. Ta lahtus Torquay'ist lapsega ja jõuab lapsega Paddington'i. Kes pois — peale tolle Prantsuse talupoja — teada, et teel wäike wahetus oli sündinud? Uut last hoitakse võimaliktult kaugel mr. Flam'ist. Ta uus nimi õpetatakse talle selgeks; talle öeldakse, et peab oma minewiku Teign'i kallastel unustama; mis tal ka väga hästi forda läheb. Ta uus tüdruk ei asetata talle mingisuguseid küsimusi. Ühikisel Londonis wiibimisel elawad Flamid hotellis ja ei külasta oma sealsaid sõpru

põhjusel, et mr. Flam'i terwis halb olla. Siis lahkuwad nad Londonist ja sõidawad Pariisi."

"Suurepärane," tähendas Carpentaria hämmastanult.

"See oli täitsa saatuslikul kombel suurepärane," oli ka Jetsam nõus. "Ka kui mr. Flam otsekohe oleks paranenud, oleks hädaoht wäga wäike olnud, sest ta polnud oma last kunagi selgesti näinud. Aga mr. Flam'i ei saadud otsekohe parandada, sest juhuslikult suri too kuulus silmaarst, keda nad konsulteerima oli sõitnud, just nende saabumise päewal. Restis seitse aastat, kuni mr. Flam paranes, ja siis lõpuks oli ta ka täitsa terve. Too poisj oli tooford kümneaastane — kuidas mõidi siis weel pettust awalikuks teha? Isegi siis, kui mr. Flam oma last kunagi selgelt oleks näinud, milline sarnadus oleks siis võimalik ühel kolme- ja ühel kümneaastasel? Sarnadust pole. Mrs. Flam oli mõitnud. Ta jättis pärandusest ilma mr. Flam'i õige pärija ja tõstis selle ajemel troonile oma poja."

"Ja teine poisj?" küsis Carpentaria.

Jetsam peatas ja lasi silmad wajuada.

"Kas tunnete Brètagne'i talupoegi?" küsis ta.

"Sugugi mitte," lausus Carpentaria.

"Aha! Aga see ei tähenda midagi. Kui kuulete loo järge, siis ehk märkate, mida kõike võib teha üks Brètagne'i talupoeg. Ta on samati kui Normandia talupoeg, ja ükski Prantsuse novellidest pole weel julenud tött rääkida Normandia talupojast. Ütlestin Teile, et mrs. Flam ja wana prantslane kõnelesid perroonil Greyteris. Mrs. Flam oli talle belnud, et ta talle kaasa annab uue kaitsealuse, kuna ta oma poisi see wastu kaasa wõtab. Ta uus kaitsealune pidada teda Prantsusmaale saatma ja ta juure kostonlapsena elama ajuma. Kõik korraldati kahtlemata Prantsuse talupoja soowide kohaselt. Siis mängis mrs. Flam oma suure trumbi wälja. Ta ütles prantslasele, et ta uus kaitsealune on õrn taimete ja tihtilugu haige, nii et ta arwatawasti kama ei elawat. Muidugi polnud see tõsi. Nad kaotawad surma korral abi raha, nii ütles ta talupojale, mida makstakse aimult selle eest, et lapse eest hoold kantakse. Et Teid kahju eest hoida, luban ma Teile sel puhul wiisjada naela. Arwatawasti rõhutas ta neid sõnu erilisel; igatahes sai neist hästi aru too prantslane. Säärast asja mõistab iga breetoonlane ilma pikema jututa. Wiisjada naela on wiisjada naela — üle 12.000 kuldrangi, ja 12.000 kuldrangi on breetoonlasele juba midagi wäärt — ka igawese hukatus."

"Nii sai siis mrs. Flam õigel ajal oma „poja" surmateate?"

"Muidugi sai ta selle teate, kuigi weidi hiljem, kuue aasta pärast. Aga seda surmateadet

saatis ametlik dokument, ja kui mrs. Flam ta sai, oli ta wiist kogu päewa äärmiselt õnnelik, eriti weel seepärast, et ta oma poeg oli tugew ja terve. Mrs. Flam oli seega kõik jäljed häwitunud. Seda täiendas weel Prantsuse talupoja surm; ta Inglise naine oli juba ammu ajaliku eluga jumalaga jätnud."

Jetsam tegi uue pausi.

"Mun Teie sõnu kui ewangeeliumi," ütles Carpentaria, "kuna tunnen elawalt, et Teie tött räägite." See juures waatas ta Joseph Flam'ile näkku, kelle pilk katsus temast mööda hiilida. "Aga mis puutub see asi siis Teisse, ja mis tundis Teid selle asja uurimist oma kätte wõtma?"

"Seda ütlen otsekohe," algas Jetsam uuesti. "Sugu oli nii: poisj polnud sugugi surnud!"

"Sugugi mitte surnud?"

"Ei, ta oli ära jooksnud. Ta oli kuni oma kasuema surmani nii mõndagi kannatanud, aga hiljem muutus ta elu siiski liig erutawaks, mida ta pikapeale enam wälja kannatada ei jaksanud. Ta oli pooleldi näljas ja teda peksti tihti; aga see polnud weel kõik. Kaluripaadil oli ta sunnitud niisuguseid hädaohtlike asju toimetama, et ta elu edasikestus tõesti ime näis olemat. Ta jooksis ära. Ta oli üheksa aastat wana ja tundis kaht keelt. See oli kõik ta tegewuskapital."

"Ja ametlik surmatunnistus?"

"Midagi pole lihtsamat. Kasuisa oli külakoolmeistri sõber, ja külakoolmeister on, nagu Te ehk teate, alati külawanema sekretär. Ta annab wälja kõik tunnistused ja peab tarwilikku statistikat. Kasuisa wiis külakoolmeistri nii kaugele, et see poisi surmatunnistuse wälja kirjutas tuhandefrangilise paberi eest. See oli enam kui pool aastapalka koolmeistrile. Ja nii sai kasuisa tunnistuse. Ei kardetud midagi! Ükski ei teadnud selle dokumendi saamislugu, peale nende kahe mehe, ja oli kaunis ebatõenäollik, et daamgi, kelle jaoks see dokument oli nõutatud, kunagi tuleks siia kalurite-külla."

"Ja mis sai poisist?"

"Temast sai peaausjalikult see, kes siin praegu istub ja Teile seda jutustab," ütles Jetsam rahulikult.

"Mõtlesingi nii," ütles Carpentaria sama rahulikult, "niipea kui mainisite, et poisj mitte ei surnud."

Joseph Flam waitis endiselt.

"Kandasin umbes üheksa wõi kümme aastat mööda maailma ringi, niihästi Inglise maal kui Prantsusmaal, peamiselt kalurina. Siis sai minust äkki respektabel mees. Sain koha mingisuguses agentuuris Cannes'is peaausjalikult küll wiist selle tõttu, et ostasin Prantsuse ja Inglise keelt. Muidugi oli mul see koht waid talweseoonil, aga mu leiwawanematel oli sa-

mašugune agentuur juwel Ostendes. Ostendes ärkas minus rõõm elu vastu, ja ma liitusin ühe teatritrupiga, millega hakkasin ringi rändama. Tegiu kõik, aga ei teeninud mitte midagi. Kümneaastase sellise elu järgi loobusin kutsest ja asusin meest agentuuri ametnikuna. Selles elukutses tegiu paljugi, igatahes saatsin ma siin paremat korda kui varieteekunstnikuna, näiteks revolvrivitega. Ja ma teenisin siis üle kahekümne aasta Euroopa mitmekesistes „röõnuilmade“ ametnikuna. Mõtlege ainult, üle kahekümne aasta. Iga aastaga läksin ma „röõnu“ teenistuses vanemaks, süngemaks ja kurbemaks. Ma ei saanud kunagi midagi koguda, kuigi jäin poisimeheks — võib olla, just seepärast mitte. Ja ühel päeval, kui olin just St. Malo's, tuli mulle meele, et pean seda kalrite-killa vaatama sõitma, kust ma kolmkümmend aastat tagasi jalga lasin. Mu suurepärase kasuiga oli muudugi surunud, samuti ka koolmeister; aga mõned inimesed mäletajid siiski mind, nende seas ka keegi wanaeit, kes kunagi oli olnud imeilus tütarlaps. Nähtawasti oli mu kasuiga teatud raugalisel kombel teda armastama hakanud, ja neiu oligi talle tulnud ta raha pärast ja oma sugulaste soovil. Mees oli talle surma tulles usaldanud loo, mis temaga juhtus Greter'i raudteejaamas. Nüüd jutustas wanaeit mulle kõik. Ta oli mind alati hoidnud. Olesite ainult kuulma pidanud, kuidas ta sõna „Greter“ hääldas; see oli väga naljakas.“ Mr. Jettam naeris kõledalt.

„Nii tulitegi siis asja jälile,“ ütles Carpentaria.

„Jah. Nurisin Torquay's edasi ja leidisin oma wana lapsetüdrukü. Ta jutustas mulle, et mr. Flam'i õiged pojad oli suur sündimisarm pahemal reiel. Mul oli see arm olemas. Ta jutustas mulle ka, et olla olemas päewapilt, wana daguergotüüp, mis kujutawat mind lapsena oma kasuema kädel ja ühes isaga, ja et see sündimisarm olla sel pildil selgesti näha. Selles seisiski ainus haarataw informatsioon, mille sain, peale selle, et see päewapilt alal hoitawat ühes wanas laff-kastis. Tundsin instinktiivselt, et see päewapilt peab weel olemas olema. Ta oligi alles — täna õnni. Uskusin seda. Võisin ise weel tumedalt mäletada Torquay'd ja Greter'i raudteejaama. Aga milline wäärtus oleks mu mälestustel ilma tõeliku tõenduseta. Kui mõtleksin oma kaotatud ja wiletaja elu peale, ja seepeale, mis ta oleks võinud olla, kui mind poleks wihanud too naine, siis täitus mu süda wiha ja kurbusega.“

Mr. Jettam ohkas; Carpentaria tõusis üles ja wõttis mehe käe pihku. „Pole weel hilja, õiglus võib weel võita,“ ütles Carpentaria.

„See naine on mind alati wihanud,“ po-

misest Jettam. „Weel täna õffel põles ta wiha nii heledalt, et ta katsetas mind tappa. Isegi kui ta rääkida võiks, kas tunnistaks ta üles tõe? Aga ta ei wõi ju rääkida!“

„Usun, et saame ta nii kaugele, et ta meile end awaldab,“ sõnas Carpentaria. „Küllap näete Teie seda otsekohe.“

30. Mrs. Flam'i sõnad.

Carpentaria kummardas wana naise kohale, nagu tahaks ta wähegi halastust paluda.

Talle näis tõepoolest, nagu oleks naise pilgu ilme teisenenud, kuigi ta hõõguwad tähed, mis Torquay's wiiskümmend aastat tagasi olid olnud kuulsad oma läike poolest — ei awaldanud mingisugust niiskuse jälge.

Carpentaria oli liigutatud. See oleks igaühele, eriti aga ühele romantiliste instinktiidega kunstnikule, nagu tema seda oli, olnud wõimatu, kuulata Jettam'i lugu ilma teatud liigutusega. Nüüd, kus see lugu oli lõppenud, istus Jettam waitides ja mõtiskelles oma toolil, mure ja murtud oleku sümbolina. Wõis tunda ta wälimusest ta elu suurt tragöödiat, elu, mis ei oleks olnud mingisugune tragöödia, waid õige wäike igapäewane elu, kui ta mitte just õige juhuslikult poleks kuulnud oma sündimise saladusest. Wõis aru saada, kuidas see saladuse awalikustulek oli mõjutanud ta ilmawaadet, kuidas ta ta oli täitnud lootuste, fantaastlikkude tahtmisplaanide ja sügawama kahjatussega selle kohta, et nii palju aastaid oli lihtunud wiletuses. Wõis nõnda ütelda ta südamesse näha ja tähele panna, kuidas ta alalõpmata wõrdles oma elukäitu sellega, mis ta oleks võinud olla ilma selle naise kuritegelise toiminguta. Ja siis seisis seal paks, kuid ometi liigutaw Joseph Flam'i kogu, mis oli omagipoolt liigutusele manitsew. Armastusest selle tugewa, raste mehe vastu, kes kunagi poisikesena oli seisnud madruskõstüümis Greter'i raudteejaamas, oli woodislamaw naine korda saanud kuriteo, mis oli hullem kui mõrtsukatöö. Ta oli loonud ühe elu ja teise purustanud. Nüüd oli ta ise halwatum, oma elu lõpul, ja pidi peagi astuma ülima kohtuüliku ette.

Carpentaria waatas mõlemale mehele otse ja waatas siis jälle halli ema peale.

„Nagu ma kuulen, mrs. Flam,“ algas ta teatud pehme ja weenwa häälega, „wõite Teie teatud wäitese liigutuse abil wäljendada oma jah ja ei. Hiljuti rääkis mulle sellest mijs Dartmouths. On's see tõsi? Palun, wastake mulle.“

(Järgneb.)

Allikad.

Rootsi kirjanik Per Hallström.

Mul on, nagu ei oleks ma kewadele iial nii sügawasti silma ja hinge waadanud kui tookord. Olin ju ka alles poisike, ja see oli minu esimene sõit põhjamaale.

Wiimastel nädalatel, koolis, oli ärkamise aastaaeg minust nagu eemalt möödunud, walgemaks muutuwatel öödel rändlinnuparwedest kõrgel ülewal halluwa sina kaudu kantud. Jõe kohin oli kajanud ikka ägedamalt manitseedes; kastaniate pungad olid walguses ikka walgemaks põlenud, ja suured, soojad wihmatilgad olid äratanud seal rahutust, kuhu nad kukkusid.

Läksin ma linnast tükikese maad wälja, siis oli rikkus minu ümber juba liig walmis. Ime on sündinud, näis ta ütlewat, oled liig hilja tulnud, kui tahtsid selle tunnistaja olla. Nüüd on pikk aasta ja talwe lumi meie wahel, kuni sa jälle wõid katsetada minu olewust kinni püüda, ja siis läheb sinuga lugu ometi jälle samamoodi kui nüüd.

Täiel juunisuwel istusin ma siis wägunis ja sõitsin laantemaa poole. Kus jõgi laiana ja walges wahus kohises, wiis mind mu tee tundmatusse. Ja kaugeid sinikõrgused, kõrge wärske õhk mässisid mu imetaolikult ja suurelt unistustesse. Äkki kokkusin ma üllatatult ja waatasin ärkwal pilgul sellele, mis seisis kõige lähemal. Olin jõudnud põgenewale kewadele järele.

Pilwkergena palistasid kase- ja saarepõõsad orgude õrna haljust, allpool okasmetsade otsekui tardunud tumedust, jõe sädelewa sina ees. Neil ei paistnud olewat enam kehalikkust kui end madalas päikesepaistes, mis neid nagu oma kiirtel heljutas, särada ja sädeleda ning oma kanget ja peent lõhna wälja woolata lasta jahedasse õhtuõhusesse. Nende hulgas, eelaasta pruuni lehekogu wahel, nägin lillesid, mida ma enam ei olnud wõinud noppida ja omandada. Oli, nagu oleks mõne äsjasurnud ja igatsewalt puuduleitud olewuse waim ta armsate ringis jälle üles tõusnud, seal, kus ta mälestus juba hakkas kahanema ja kadunu

luulest ümbritseti, nagu oleks ta seal naeratades seisnud ja tasakesi sosistanud: Waadake, siin ma olen, see oli minu olewus, mida ma iial täiesti ei wõinud teile anda. Waadake mind, aga ärge puutuge mind!

Ja oma tõelikkuses weel unenäolikum kui möödunud, kord kaduwa ajaga kaugenew, kord igatsewas rahutuses edasilendaw, nii leidsin ma kewade ja mõistsin teda.

Päike läks looja, aga ühes ööga ei tulnud pimedus. Ma libisesin mööda waiksetest järwedest, kus järsud kaldad lehtpuude latwade wahelt pärja pärja järel üles tõstsid: sama lõhn kui enne woolas neist, kuid siramist enam ei olnud Ainult kahwatult läikiw wärw tuhandes warjundis, ja sügawal all üks wõi kaks tähte, mis wärisewate oksade kohal põlesid ja wabisesid. Ei wähe matki heli, ainult rongi wuraw mürin ja wastukaja, mis meie taga kostus, ja siin-seal mõni linnuke, kes keset oma trillereid ehmunult peatas.

Wõimatu oli uskuda, et see kõik tõelikult olemas oli. Tarretu prohwetlikus weetlewuses, ise oma sisemust kuulatades, tarretult üles wahtides walgsiniste taewaruumide poole, lamas maa seotuna. Paistis, nagu ei ärkakski ta oma wõluwusest, ja lootusest, kuigi meelitaw, oli tahe tema mõistatusi ning saladusi lahendada.

Reis hakkas lõppema, ja ühe nägematu weekose kohinast hällitatud, tumedast helist, millest ma ei teadnud, kust ta tuli, igatahes millestki wõõrast ja wilust, kastesest, süngest ja wärskest, uinusin ma magama.

Ärgates oli öö mulje kadunud samal hetkel, mil ma tutwunesin weekosega ja nägin, millisest rõõmusmetsikust ja muretumast mängust tema hääl tõusis. Kewade, millele ma järele jõudnud, wiibis ka täiel päewawalgusel minu ümber, ja mind ümbritses uus wõõras maa, millega ma pidin harjuma.

Oli ilus koht, kaunis kõrge, metsagakaetud mägestik, nii pikkade mäesalgadega, et nad minusse jätsid suu-

ruse ja õrnuse mulje, nimelt nüüd, kus okaspuude tumeduse asemele orgudes astus kewadenoor lehtpuude lehestik. Jõgi woolas pikkamisi, kuni kose keertutis temast kinni kahmas, ja laienes terweks reaks wäikesteks järwedeks, mis maakeelte ja saarekete wahel üksteisesse libisesid. Pisut kõrgemal seis-tes wõidi näha kolm ja neli weepeg- lit, üks ikka teisest kõrgemal. Mets oli juurepääsematu ja metsik, täis soid ja kiwe; lagendikul seisid enamasti lagedad sood, kus pisikeste kinkude ja wiletsate, jändrikkude puukete wahel kitsed sõid. Alles wee ääres algas ilu, mis oli ühtlane ühtlases päiksepaistes.

Ühel õhtupoolel nägin ma siis lugu, mis mulle sai kõigi selleaegsete mälestuste ja muljete koonduseks.

Mäekallakul, jõe ja mägestiku wahel, seisis uus wäike talu, mille mullu sügisel üks siia rännanud noorpaar ehitanud. Talu oli nii uus, et elumaja weel polnud wärwitud ja puu päikesest alles weel peaaegu pleekimata oli. Laut wäheste loomade jaoks polnud weel täielikult sisse seatud, ei olnud weel aedu ega teid, waid kõik see kogu talu seisis nagu mänguasi keset kewadehaljust. Kaewu ei olnud ka weel mitte, ja just sellega oli praegu tegemist.

Kaewu koha walimine ei ole igamehe asi. Sest mõistus ja käewarre tugewus aitawad selle juures wähe, kui ei leita õiget kohta, kus weesoon maapinnale kõige lähemale tuleb ja ise nagu ihkab walgust näha. On wälja kujunenud iseäralik kunst wett otsida — jah, kunst ei ole õige sõna, sest selle juures pole midagi õpetada. Lihtne abinõu, nõiawitsakene, on kõigi jaoks olemas, aga mitte igas käes ei awalda ta mõju. See wõim on wastandina anne, mida ainult teatud suguwõsad edasi pärandawad, ja igal ümbruskonnal on oma usaldusmees.

Siin oli niisuguseks usaldusmeheks Grels Olofsson By talust, ja tema oli weel mõnes teiseski asjas kummaline. Temal oli and paljuid haigusi ja kehawigu parandada, ta oli „tark“.

See omadus kuulub harilikult niisuguste omaduste hulka, mis kokku käiwad wana paganaaja ebausuga ja põlwest põlwe edasi pärandatud tarkusega; tarwitusele tulewad wahendid on tihti toored, tihti ka wäga luulelised ja juur-

duwad enamasti wanades ohwripruukides.

Grelsi juures polnud asi nii. Ebausk ei mänginud tema meetodi juures mingisugust osa. Sügawas sügawikus peitus küll müstik, tema enese poolt waewalt aimatud, aga tema ainus wäljendus oli intuiitiwne pilk haige olewusse, naiiwne fantaasia, mis ilma anatoomiliste tundmisteta kehalikus elus salajast kokkukuuluwust wahetumalt näis märkawat. Fantaasia, see oli wõib olla kogu see saladus. Kes teab, kui palju see inimese mõistatuslik omadus teha suudab ja kui sügawal ta juurdub. Kõiges, mis luuakse, elab ta — ta on wõib olla kõige suurem positiiwne jõud maailmas. Luuletustes ja saagades lehwib ta wabalt, aga ta töötab ka salaja ja tummalt looduse töökodades. Wõimalik, et ta on inimeses seda wägewam, mida wähem teda wäljendatakse ja mida enam ta kokku kaswanud on sellega, millel pole häält ega teadwust. Nii oli lugu selle talumehega, kes elu tõelikkusest iial kaugele ei läinud.

Ainult harwa ebaõnnestas tal midagi, ja iial ei olnud ta palju eksinud; ka arstid waatasid ta peale läbi sõrmede, tundsid ta wastu koguni lugu- pidamistki.

Ta oli kindel, ettewaatlik ja otsustaw mees, kes ruttu mõtles, aga pikkamisi ja wähe rääkis, igas suhtes kogu kihelkonnas kummalisem ja mõjukam mees. Ta oli rikas, kui teda nii tahame nimetada — sest tal oli oma mets weel alles — aga tal ei paistnud iial kalduwust olewat sellest raha teha, waid ta elas oma elu sama lihtsalt ja töökalts kui kõige waesem ümbruses. Oma teenete eest ta tasu ei wõtnud, kuigi need tihti ta kõige parema aja maksid; ta näis seda tegewust arwawat nagu meelega- hutuseks ja tegi seda waikse rõõmuga. Mõne aasta eest oli ta jäänud leseks ja tal oli kaks last elus, poeg ja tütar.

Ma polnud teda enne weel iial näinud ja silmitsesin teda uudishimulikult, kuna ma imestades ja mingisuguse koolipoisiliku üleolekuga ta tundmatut tegutsemist ootas. Ta oli pika kaswuga ja alles sale, ehkki ta ju lähenes raugawanadusele. Ta pea oli suur ja tugew, silmad selged nagu lapsel, segamata wärwidega, kuigi ta kiirel kindlusel, millega ta oma pilgu kuhugi pöö-

ras, ei puudunud mehe waljus. Wali oli ka ta suu, mille hallikslainud habe jättis katmata; aga seal polnud vähematki kibedust, ainult tõsidus, mida mingi asi iial ei näidanud olewat meelitanud naerule.

Ta istus murul ja kuulas tummalt taluniku kaunis wadjusetu lugu, mis pärast ta oma talu just siia ehitanud ja kuhu ta kõige parema meelega tahaks kaewu asetada. Aegajalt waatas ta temast sõbraliku pilguga mööda kenale wäiksele majale, langetas silmalauad pooleni ja laskis enesele päikest mõnutundega otse näkku paista, kuna ta tugew käsi õrnasti õrna rohtu silistas. Ta oli tulnud üle järwede paadiga, mida ta poeg ja tütar sõudnud, ja seisis alles sõidumõju all, sest et see sõit temal sel aastal arwatawasti esimene olnud ja ta niisugust sõitu juba wanast ajast saadik tundis ning armastas. Kahtlemata oligi see sõit sel waiksel õhtul olnud suur ja iseäralik: puud järwekallastel terawasti peegeldatud wees, iga säraw punane maja ise oma pildile wees wastuwaataw, kuna see pilt weel rõõmsam oli wastu warju kui maja ise. Kõik ainus selge maailm, millest läbi sõuti, maailm weest ja õhust, mõlemad ühesugused kerged, ja selles lehwivad ja heljuwad heledad kewadepildid.

Nüüd puhkas ta, iga hingetõmmet nautides, ja kogus ennast, nagu ta seda alati tegi enne töölehakkamist. Hoolimata tema heleärksast wäljanägemisest, milles polnud vähematki saladuslikku, seisis midagi kummaliselt kuulawat tema peal, ja ta tuletas meelde muinasjutukujusid, kes wõisid kuulda rohu kaswamist ja kelle ees lahti seisis maa-südame kõige salajamad peiduurkad. Tema selja taga kõndis ta tütar, wiiewõid kuueteistkümne aastane plika, ning noppis lillesid.

Tema wäike ümmargune nägu oli priske ja punane kui kirsimari, ehkki kewadepäike selle juba oli kergesti päewitanud. Pähkelpruunid olid ta kräsujuuksed, millest rätik oli langenud õlgadele; pähkelpruunid olid tal ka silmad, ebaharilikult suured, lühikeste laukarwadega, walgust wastu peegeldades. Keha oli tal peen ja paenduw, nagu niisuguseid metsamail tihti leidub. Oma hellwioletis willases kleidis wõrdus ta mõnele willasele kewadelillele.

Grels tõusis ja läks lähema põõsa juure enesele pajuwitsa lõikama. Ta otsis kaua ja hoolega ning painutas oksade ladwad ettewaatlikult kõrwale. Ja kui ta oli walinud, wõidi noalõike juures näha wäljawoolawat mahla. Ta lõikas oksa nõnda, et ta omas Y kuju, katsetas, kas ta pihku sobib, ja waatas siis maapinnal ringi. Ta näis selle sobiwa olewat ja nokutas poja poole, kes temale lähenes, wastu tahtmist ta sõna kuuldes.

„Katsu weel kord sina, Olof,“ ütles ta. „Peaksid olema juba aastates — katsu!“

Ja ta ulatas pojale witsa.

Poiss wõttis selle wastu, ikka weel wastumeelselt.

„Misjaoks peab see hea olema?“ küsis ta.

Aga kuna isa pilk manitsewaks jäi, hoidis ta pajuwitsa enesest eemale ja hakkas kergesti küürutades edasi minema.

Ta oli tugewate kontidega pikk kaheksateistkümne aastane poiss, kiire ja kärmas, tusase joonega silmade kohal, muidu isa sarnane, ainult et suu suurem ja liikuwam oli ja midagi rahulolematut näitas, pool tusaselt, pool igatsewalt.

Ta läks kärsitult ja ruttu mäest alla ja näis tundwat piinlikkust, et kõik silmad teda wahtisid.

Isa saatis teda silmadega.

„Sa ei kummarda küllalt sügawale, Olof,“ ütles ta. „Nagu eelmine kordki. Nii see ei lähe. Sa mõtled millegi peale ja sellepärast pole sul jõudu.“

Olof jäi äkki seisma.

„Sa tead ju, millele ma mõtlen,“ wastas ta. „Milleks mul lust puudub, seda ei saa ma ka teha; ma ei jõua selle juures wälja kannatada.“

Õde hüüdis heledasti kõlawa häälega: „Siia, Olof! Miks ei tule sa siia? Wõib ju teida ka ilma witsata; seda näeb ju lilledest. Siin peab olema weesoos, sest siin on lilled kõige lihawamad. Kas sa ei näe?“

Aga wend ei kuulanud, wõid sirutas witsa isale, et ülesandest pääseda.

„See pole minu ülesanne,“ ütles ta tasakesi, „seda tead sa isegi ja nii on lugu alati.“

Grels silmitses teda oma selge, tõsise pilguga laitwalt, wõttis waikides

witsa, sules silmad pooleni walguse eest ja hakkas minema.

Ta surus käed põlwedele ja läks väga pikkamisi, nii, nagu otsiks ta midagi õredast rohust, wastu mäge üles, maa konerlustest üle minnes. Madalalseisew päike warjas ta iseäralikult kobawaid liigutusi ja peitis nad meie eest peaaegu ära; kaskede sirged oksad hiilgasid kui klaas ja poolarenenud lehed olid nagu kullakarwalised. Wilu ja heded ja lõhn heljus õhtuõhus; oli peaaegu, nagu oleks nähtud kaste lange-mist seal, kus lilled sirawate kõrte wahel kirendasid. Meie kõik jälgisime teda kaugelt, ja noor perenaine, kes käima peal, oli ka toast wälja tulnud ning naeratas härdalt-wäsinud, kuid lootus-rikka naeratusega wastu kewadele ning päikesele ja igatsetud allikale. Seal käis kiire, elaw, metalline sirin läbi ruumi — need olid pääsukesed, kes parajasti tulid ja tänuulikult pesakoha leidsid uues majakeses ja ta kohe nagu elu õnnele ja waheldusele pühendasid.

Wits pööras pikkamisi nagu ise oma müstilisest jõust ning osutas maha — rõõmus imestusehüüe tõusis kõigist. Aga Grels läks edasi, kummardades, kobades nagu enne, walgusest suurendatud tundmatuks, saladuslikuks ja sõbralikuks wõimuks.

Akki jäi ta seisma, kuna pajuwits ta käte wahel lühidalt siia ja sinna kõikus, nii et käed teda waewalt weel jaksasid pidada. Ta pistis ta maasse märke, et õige koht leitud. Siis ajas ta enese püsti, silmanähtawalt wäsinud, ja pühkis otsaesist. Ka seal olid sooned nagu kätelgi tursunud ja nahk punane.

„Siin,“ ütles ta peremehele, „ei tarwitse sa väga sügawale kaewada, ja wesi on sellest hoolimata hea ning wärske.“

Ja ta nokutas tema ja ta noore naise ja ta kodu poole lahkesti pead.

„Saagu see Teile õnnistuseks ja teil olgu wõimalus kaua ja arwult hulgani siit juua!“

Teda tänati ta wastutõrjumisest hoolimata ning töotati talle ta waewa eest wastuteeneid. Tema hõõrus weel ikka wäsinult oma otsaesist ja näis wiwi-

tades järele mõtlewat. Siis kutsus ta poja otsustawalt oma juure.

„Teie minge mõlemad nüüd koju!“ ütles ta. „Mina jään siia, et näen, kui korralikult töö tehakse.“

See oli nähtawasti tema harjumus niisugustel kordadel, sest tütar naeratas rõõmsasti nagu hästituntud nõrkuse üle.

„Kahju, et sa kaasa ei tule, isa!“ ütles ta. „Ilm on nüüd weel waiksem, ja sõit saab wististi väga ilus!“

Poeg nokutas sõnakuulelikult, aga näis südames niisuguse kalli aja raiskamise wastu protesteeriwat.

Siis läksid nad alla paadi juure.

Grels istus jälle murule ja puhkas, oma päewitanud käega rohtu silitades, nagu enne, rahul, et wõis siia jääda ja armast tööd teha. Nüüd alles märkas ta pääsukest ja jälgis oma selge pilguga nende tiivalöökidele, mis sirades läbi õhu lendlesid. Ta näis olewat õnnelik, nagu seda üks mees iial wõib olla.

See andis mulle julgust teda kõnetada. Sest saladuslik nähtus oli minu luulelennu äratanud. Iial warem ei olnud mulle meele tulnud küsida, kust wesi allikatesse ja kaewu tuleb, ja mõelda, mis see tähendas inimesele. Pajuoks oli mulle ka mõistatus, millest ma wähematki ei taibanud. Nüüd tahtsin ma sama palju teada kui tema, ja ma algasin sellega, et hakkasin osutama oma eelteadmistele ja hüpoteesidele.

Ta waatas mulle otsa ja raputas minu liig keerulise tarkuse üle pead.

„Tema wajab wett,“ wastas ta. „Kõik wajab wett elamiseks. Ja nii otsib ta seda, kui ta seda enam juurde anda ei saa. Tarwiliku leiame me kõik isenesest, kui me endid teisiti ei küllasta. Kui me selle oksa küllalt sügawasti maasse pistaksime, hakkaks ta juuri ajama ja saaks jälle puuks. Aga see allikas teeb enam, ta annab inimestele nende igapäewase joogi; ja nagu puu, nii laotab siin üks suguwõsa oma harud laiali.“

„Aga kust tuleb weesoon? On neid maa sees igal pool?“

Ta kuulis minu küsimusi lõbuga. Oli näha, et ta ise tihti oli selle üle järele mõtelnud.

(Järgneb.)

Muri.

Tirooli kirjanik Karl Schönherr.

„Spridrigi“ metsakese lähedal asub wäike konnaloik; kes tahab suud hästi täis wõtta, wõib teda, nagu ta omanik seda teeb, „metsjärweks“ nimetada.

Seal konnaloigu ääres paksu lepa-põõsa taga on üks mustlane eile õhtul oma koera tapnud. Weel täna on kogu küla toore tapja peale pahane. Aga kes on ka loonud selle wanasõna: „Iga jänesekene leiab oma rohukese?“

Keegi on üht waest meest, kel tuba lapsi täis, kord nii lohutanud. Ja see on temale selle peale sügawasti ohtes wastanud:

„Ja jah, oleks kõik õige! Aga minu lapsed, Jumal paraku, ei söö rohtu!“

Wäljas „Spridrigis“, kus mustlaste-wanker seisab, ei ole mitte suutäit rohugi leidunud, nii paljaks kitkutud olid põld ja aas. Mustlaselapsed oleksid seda wõib olla söönud, sest nad olid kui näljased hundid. Wankri määrdinud katte alt pistsid nad wiiekesi oma sa-situd pead wälja ja karjusid kui näljased rongad:

„Isa, oh, ema, oh! Keeda. . . keeda ja küpseta. . . süüa! . . .“

Kõige vähem oli kõige suurem kisa-kõri. Kisendas nii meeletult, et isegi Muri, kes kolm sammu wankrist eemal lamas ja walwas, imestades üles waatas. Temagi oma kõht kolises. Kui sel-pärest igaüks nõnda karjuma hakkaks!

Ema istub wankri ees maas; ta on kõrgeletõmmatud põlwele ümbert kättega kinni wõtnud ja piilub kui rööw-lind umbruses toidu järele. Ei kusagil midagi. Ei kartuleid waku ega maisi-kurikat pole talunikud koristamisel unustanud. Sest aasta on wilets ja talumeeste kidsidust peab tundma.

Isa hirmutab sassispeaga kisakõrid kepiga wankrikatte alla tagasi.

„Ja sina, wäike. . . pea nüüd kord suu!“

Lapsed poewad natukeseks põhku ja kõhistawad oma keskel: „Isa, jah! Temal on hea piits! Sellega keedab ta kohe!“

Isa teeb ainult, nagu oleks ta kuri. Annaks neile ka meelsamini süüa.

Aga kui midagi ei ole — anna siis wõi keeda.

Ta wahib terawasti põllu poole oma wanema poja järele, kelle ta on saatnud kerjama ja wargile. See peab iga silmapilk tulema; ja ta tuleb wististi täite taskutega. Sest Liksileksi ei pea lukk ega riiw, tema roomab igast keldri-august läbi. Liksileks on meisterwaras.

Ei kesta see kuigi kaua, kui sassis pead wankrikatte alt jälle nähtawale tulewad; esiti aralt kõige vähem, siis reast teised. . . üks. . . kaks. . . kolm. . . neli. . .

„Isa, oh, ema, oh, millal keedate kord midagi! . . .“

Isa haarab jälle piitsa; silmapilk kaowad pead. Ema piilub nagu rööw-lind toidu järele. Ei midagi.

„Keeda nüüd wõi küpseta!“

Põllu poolt tuleb Liksileks. Tuleb kui kutsutud.

„Liksileks! Lapsed! Tema toob süüa. . . Temal on kõik taskud täis!“ kisendab ema.

Nüüd algab wankris sõda; kajab suur kisa nagu noorte ronkade suust.

Isa silmitseb lähenewat Leksi terawail silmil. Laseb oma uuriwad silmad peene poisi peal üles ja alla käia; siis läheb ta otsaesine kipra; sest kusagil ei leia ta Liksileksi taskutes kõrgemat kohta, mis laseb oletada saaki. Seks on mustlasel hea pilk. Poiss ei ruttagi, karjugu ja kisagu lapsed kuidas tahawad.

„Liksileksi — jookse, jookse! Mis oled saanud, kartuleid ja leiba. . . ja pekki?“

„Mitte midagi!“ kisendab poiss neile wastu. „Waid seljataie peksa sain.“ Ja seletab isale: „Jäin Kõrwitsa-peremehe keldriauku kinni ja seal nad siis wih-tusid mind, peremees ja perenaine. Aga tublisti!“

Ütleb ja hõõrub ise walutawat selga.

Nüüd annab talle isa weel lisa. Pahased lapsedki sirutawad rusikaskäed wankrikatte alt wälja ja ässitawad isa: „Anna aga tublisti, isa; piitsaga!“

Wäikene wiskab tetaiseigi papitükiga. Aga poiss ei tee enese elu kibedaks,

ajab keele välja, naerab löökide peale ja rõõmustab kui lumememm, kui väikese wenna wisang ei õnnestu: „Laku panni — kahupea!“

„Ema piilub kui rööwlinn ümbruses toidu järele. Ei kusagil midagi!“

„Keeda nüüd wõi küpseta!“

„Kkki peatuwad ta silmad walwawal Muril; himukalt hakkawad ta kullisilmad läikima. Mustlane märkab seda. Ta silmitseb ema hetke aega suuril silmil. Täis ahastust. Siis ütleb ta ähwardades, pikkamisi:

„Sina, wana! Talitse oma silmi!“

Ta silmad wälguwad kui haljas nuga. Ema on ju Muri ainult pisut wahtinud. Aga mustlase hing läks täis. Otse hirmasus ta hinge:

„Maast üles, wana! Külla! Meie kahakesi — sina ja mina! Ja tuleb meile leiwaküpsetaja wastu, ma kisun tal korwi käest. . . ja ei leia ma ühtki keldriluuki lahti olewat, siis jooksen peaga läbi müüri!“

Ta peatab ja jätkab siis:

„Ja Muri peab seni juba wankri juures wahti . . . üks ole, Muri, kuni me tuleme? . . .“

Ja ta siltab koera, sügab ta karwu ja hellitab teda nagu ei ilal enne. Ei puudunud palju, ja kareda mehe silmad oleksid niiskunud.

Muri liputab saba ja waatab oma tarkade sinikalt-sinawate silmadega otse etteheitwalt peremehele, nagu oleks ta tahtnud ütelda:

„Kas ma küllalt pole walwanud wõi mis? Palun wäga!“

Nad sammuwad küla poole, mees ja naine; kõik on wait. Niisked sügisudud roomawad tänawail. Nad kobawad maja juurest maja juurde, ukse eest ukse ette. Keegi ei awa. Talunikud lamasid juba woodis wõi istusid ahju kõrwal. Jah, kui juba hilissügis tuleb, muutuwad talunikud laisaks kui mäerott. Ja kus aken awati ja mustlaspaari nähti, seal öeldi:

„Katsuge, et kaote! Warastele ei anna meie midagi!“

Ja klirr tõmmati aken jälle kinni. Ühtegi leiwategijat polnud leiwakorwiga liikumas; ühtegi keldriluuki lahti. Ja peaga läbi müüri minna. . . on sõnadesega parem kui teoga.

Nii siis jälle tagasi — annita ja toiduta. Naine ei räägi sõnagi ja laseb pea

norgu; mees sammub sügiseses wide-wikus tema kõrwal ja kuuleb teda.

Juba kaugelt kuulsid nad laste metsikut koori:

„Isa, oh, ema, oh! Süüa — süüa — süüa!“

Mida lähemale nad jõudsid, seda suuremaks paisus kisa. Ainult Murilamab kolm sammu wankrist eemal ja wahib terawasti kaugusse; hea, ustaw walwur.

Kui isa ja ema wankri juurde jõudsid, kajas neile laste möll wastu. Ja ema ütleb nii oma ette:

„Kui rammus on Muri!“

Ja silmitseb koera himulikult.

Nüüd saab mustlane wihaseks. Kisesendab ja mürab, et kaelasooned üles tursuwad: „Rammus wõi mitte rammus!“

Kahmab kepi ja walab naisele, nii et see tantsib. Siis metsikult laste poole:

„Wait — silmapilki! Wõi ma löön teid kõik surnuks!“

Aga lapsed ei ole enam wait. Weel pikemale sirutawad nad wankrist kaenlad ja kisedawad kui mässajad:

„Löö. . . oma piitsaga! Löö! Siis pole süüa waja!“

Mustlase kepp wajub pikkamisi; ta istub wankri kõrwale maha; hakkab wilistama.

Ema ei tea, mis teha; loeb masinlikult sassis päid: „Üks, kaks, kolm, neli. . . üks, kaks, kolm, neli. . .“

Ja kus on wiies? Wäike sasipea puudub; kõige meeletum kisakõri. Ema tuleb lähemale, waatab katte alla. Seal istub wäike sasipea õlgedes; närib ja imeb — mida ometi?

„Jesus Maria! Wana nahatükki närib ta, see sasipea!“

Ja ema hääl lõikab kui nuga.

Nüüd lakkab mustlane wilistamast; tõuseb. Pikkamisi, raskesti, nagu kütkestaks teda maapind. Wiimaks seisab ta jalul. Puhub hoolega iga tolmukübeme käiselt; iga rohukõrre ja heinalible pühib ta kuuelt ja pükstelt, nagu tähendaks mõni rohulibleke ta hilpudel midagi. Aga ma arwan, ta tahtis aega wõita

Wiimaks, wiimaks hakkab ta nagu sunnitult liikuma:

„Muri, tule!“

Muri tuksatab üles; waatab wõoras-tades peremehele. See pole enam rääkimine; see läheb elu kallale. Aga Muri

tõuseb kohusetruult; uurib pelglikult peremehe nägu; hiilib aralt temast mööda ja surub enese ema najale. Kargab tema najale püsti, lakub ta käsi, liputab saba. Aga ema ütleb: „Muri, mine, Muri!“

Lükkab koera eemale ja pöörab kõrwale, nagu tahaks nutma hakata.

Mustlane pisut lahkemini:

„Tule, Muri! Lähme metsa jänest otsima. . . jänest. . .“

Oh sa mu Jumal! Jänest? Muri ei ole eilne. Seda märkab ju ometi iga koer, et asi täna õige ei ole. Aga ta läks. Kas siis Muri ei kuula sõna, kui peremees kutsub? Alandlikult, saba jalgade wahel, sörgib ta wanamehe kõrwal; aralt, kartlikult üles peremehele waadates, aga ikka ta kõrwal.

„Metsjärwe-Konnaloigu“ äärde leppõõsa taha jääb mees seisma; koer, kel suur hirm silmist paistab, jääb ka seisma. Kohusetruult. Ja on õrn nagu ei iial enne. Kargab peremehe najale ja liputab saba; surub enese ta najale; lakub ta käsi; weel kord. . . ja weel kord. Kui ta peremehe ometi suudaks pisut rõõmsamaks teha. Koerakene, kel suur hirm silmis, teeb kõige naljakamaid kunsttükke; muidu on peremees neid nähes ikka naernud. Aga täna on juba kõik ilmaaegu. Peremees wahib tuseselt kui piksepiiw.

Kuni „Metsjärweloiguni“ kostab näljaste ronkade kisa: „Isa, oh, ema, oh!“

Mees kahmab noa.

Muri tõmbab saba jalgade wahele; langeb maoli maha; kargab jälle nuuk-sudes jalule; tahab põgeneda ja jääb ometi paigale. Kas siis Muri lahkub oma peremehest? Ei. Sinna jääb ta, ja kui ta ka sureb.

Ja mustlane ütleb sügawasti hinge tõmmates:

„Muri! See peab olema! Sasipea närib wana nahatükki!“

Ja pistab Murile noa rindu. Koer kukub ja liputab weel saba. Nagu oleks tal nüüd kergem, kuna weri woolama hakkab. Mustlane ei jõua seda wälja kannatada. Jookseb tüki maad kase-metsa ja hakkab kiruma, nii et puud ja põõsad paenduwad. Soowib inim-konnale ühist kaela, ja see peaks sattuma tema noatera alla.

Kui ta wähe aja pärast jälle lähemale tuli, lamas Muri rahulikult, pea pisut kõrwal, surnud. No jah. Kui see peab olema!

— — —

Kui isa tagasi tuli, olid lapsed rõõmsad. Isa on „jänese“ kaasa toonud ja ära nülginud Muri ajanud jänese üles ja tulla ise warsti järele; jookswat metsas weel wähe ringi; nii oma lõbuks.

„Muri on leidnud jänese. . . Muri!“ naerab ja nutab wäike sasipea.

Warsti põleb wankri ees tuli. Sirab kui rõõmutuli sügisöö udus. Lapsed tantsiwad pannil ümber, milles „jänese“ shmoorib, hõiskawad ja keksiwad. Jah, kui jänese on — see on ruttu kúpsetatud!

Isa istub teistest kaugemal. Ta silmad wubisewad.

Ema tõstab aegajalt kaane pannilt, pöörab küpsist ja äigab wahel üle silmade; sest ta on tule jaoks wõtnud toored raod, mis hirmsasti suitsewad. Lööb lusikaga wahetewahel ka lastele sõrmedele, sest nad ei jõua enam kannatada. Tahawad „jänese“ kas wõi toorelt pannilt wõtta.

Ema waatab pealt ja ohkab:

„Milline hea koer oli ta. . . ja walwas. . . Päewal ja öösel, ikka kolm sammu wankrist eemal!“

Ja äigab üle silmade, sest õhtutuul puhus talle suitsu kustuwalt tulelt otse silma.

Isa istub kaugemal.

Lapsed näriwad iga kondi siledaks ja puhtaks kui elfenbeini; ainult sasipea jätab raasukese liha kondi külge. Tahab hoida Murile; Muri oli ju nii hea ja ot-sis jänese. Sasipea tõuseb ja hüüab metsa:

„Muri! — Muri! Nüüd teda pole, kui mul tema jaoks kont on! . . . Muri — Muri!“

Aga nüüd muutus isa metsikuks:

„Käi magama! Põhuse! Suu kinni, wõi ma annan teile kõigile walu!“

Üksteise järele roniwad lapsed wankrisse; nende järele wanad. Jäid ka warsti magama.

Kuigi ütlewad arstid teisiti — täie kõhuga on ometi parem magada.

Isal oli rahutu öö. Ikka jälle ehmatas ta üles. Kuulis unes Muri haukumist.

„Mis tal täna ometi on? . . .“ pomi-
seb ta magamise ja ärkamise wahel ja
pistab pea wankrikatte alt wälja:

„Pst! Muri! Ole wait!“

Kuni külm ööohk ta jälle täitsa

ärkwele ajas. Siis tuli talle kõik jälle
meelde.

„Ah jah. Tema ei haugu iial enam!“

Ja uinudes heitis ta jälle pikali.

Ja pikk oli see öö.

Prints.

Austria kirjanik A. Greipel-Goltz.

See oli selge ja sügawsinine silma-
paar, wõib ütelda südamest aus silma-
paar, mis blondhabemega mehe näost
wälja waatas, ja nimelt otsekohe min-
gisugusesse kasti, kuhu päwapildid
waatamiseks wälja pandud. Need pildid
kujutasid üht ja sama isikut küll tosin
korda, iga pilt ise olekus, igal pildil on
imeilus nägu ja kena kuju. See oli suure
ooperi diiwa oma peaosades.

Sinisilmad waatasid küsiwalt. Oli see
siis wõimalik, et Annast oli saanud nii
ilus neiu? Anna Marnenist. Nii ilus ja
kuulus, sest wäikesest Annast, tema
Annast!?

Lapsepõlwe unistused! Annale, kui-
das see ju silmanähtawalt oli, mitte
temale, kes teda polnud unustanud,
unustada suutnud, iial ei wõinud unus-
tada, sestsaadik kui ta praeguse Anna
pilti oli näinud. Otseku kinninaelutuna
seisis Kurt Helmsdorf ikka weel keset
rahwamurdu waateakna ees. Tema kõr-
wale tuli teisi; nii mõnigi jäi ilusaid
pilte waatlema. Kurt ei pannud seda
tähele.

Siis aga kuulis ta sõnu, mis teda
panid kuulatama. Kaks õige noort meest,
waewalt poisikeseeast wälja jõudnud,
westsid ilusast lauljannast.

„Kui ma sulle ütlen, Hans, seal pole
midagi loota. . .“

„On ta siis nii tagasihoidlik?“

Teine naeris tasakesi.

„Tagasihoidlik? Kes wõib seda teada?“

See on ennem tarkuse põhjal kaalutud
tagasihoidlikkus. Räägitakse tema suhe-
test wäga kõrge härra wastu. . .“

„Sest pole midagi. Meid, ajalehemehi,
peab ta ometi wastu wõtma. Täna kell
wiis lähen ma tema juure; wastuwõtte-
tunnil ei wõi ta meid tagasi saata, ja
mind huwitab miljöö, waatamata isikule.“

Kaua wõitles Kurt enesega. Kuid

wiimaks ostis ta enesele kaelasideme
ja kindad, läks hotelli ja riietus püha-
päewaselt. Kui Anna kõik maailma kella
wiie ajal wastu wõttis, kuidas ei pidanud
siis temagi teiste hulgas olema?

Ta tundis, et ometi oma südant puu-
dutas, kuid ta läks ja wiibis ju mitu
minutit enne kella wiit lauljanna oote-
toas. Ta andis toatüdrukule oma kaardi
ja kuulis silmapilk hiljem rõõmukiljatust,
tundis, et kaks käewart ta ümbert kinni
kahmasid ja toredasti warustatud saali
tõmbasid. Umbritsetud iseäranis magu-
sast lõhnast, tundis ta Anna Marneni
silmi oma silmades põlewat, sekund
aega, siis lõi neiu silmad maha. Aga
nüüd sirutas neiu talle käed wastu, ilu-
sad käed, mida Kurt juba lapseas oli
leidnud olewat ilusad. Kuid tookord ei
olnud ta neis weel näinud sõrmuseid,
peale ühe ilusa peene sinise kiwiga, ja
see puudus seal nüüd

Neiu sai ta pilgust aru.

„See armas wäike sõrmusekene ei
sobu ehete juurde,“ ütles ta üsna tasase
ja sumbunud häälega. Ta nägu kah-
watas ja ta tõstis pea oma juuste mus-
tas raamis Jaapani tikanduse walgele
põhjale, mis seisis padjana ta tugitooil.
Poolkinniste silmadega waatas ta Kurtile.

Rõõmus naeratus lehwis Kurti näost
üle; ta kummardas neiu käte kohale,
ilma neid puutumata. Neiul aga oli,
nagu oleks torm ta südant wapustanud,
et ta oma saladuse awaldas.

Ta kargas püsti, hele puna palgel,
haawatud uhkus, kibe kaebus, igatsus
ja südamlük armastus toonis.

„Kas tead, kus ma teda hoian, seda
sinu sõrmust, Kurt? Mis sa mulle and-
sid, tookord pärna all, kui sa mulle
wandusid igawest ustawust, tulgu mis
tuleb? Sina aga pidasid oma sõna pa-
hasti, kuna mina — waata siia!“

Neiu kahmas kaela alla, mis riidest waba oli. Ta kaela ümber oli peene kuldkett, mis kadus ta riiete alla. Selle otsas rippus sõrmus, alles soe soojast nahast, kui ta tema nüüd wälja tõmbas ja Kurtile näitas.

„Näed? Mitte paha polnud ta teiste uhkete seltsiliseks, ei, liig, liig hea oli ta selleks! Sellepärast hoidsin ma ta ka alles, oma südame lähedal, rumala südame lähedal, mis sind ei suutnud unustada, ja ma ütlen sulle su jäisest näost hoolimata —“

Aga Kurti käewarred olid ta ümbert juba ammu kinni wõtnud, ta „jäine nägu“ oli muutunud hämmastuseks, nagu oleks ta põgenewa õnnejumala kleidipalistsusest kartmatult saanud kinni kahmata. Anna aga wõttis ta kaela ümbert kinni, nõjatas oma pea ta põsele ja waatas talle silma.

„Kuidas olen ma sind igatsenud! Miks ei tulnud sa iial, ei iial? Miks jätsid sa minu nende nukkude, nende temperamentida narride hulka, sina, mu ainus mees, mu kangelane, millisena sa mu mälestuses püsisid?“

„Anna, kas sa siis aru ei saa? Kuidas wõisin ma sulle läheneda; kuidas wõisin ma kui lihtne maamees sinu kui austatud kunstniku juure tulla?“

Neiu naeris äkki heledasti ja wabastatuna. Siis läksid ta huuled kinni, kuid ainult selleks, et neid Kurti suule suruda. Ta suudles teda kaua, kaua, ja andis talle siis ruttu tunduwa kõrwa-kiilu.

„Nii, see on minu wastus.“

Ta tõmbas ta wäikesele sohvale, kus waid kahele ruumi oli.

„Tule, istu minu juure. Räägime mõistlikult. Kuidas kujutled sa meie tulewikku?“

„Ah, Anna, oleksid sa ometi weel tookordne lihtne neiu, küll ma siis juba teaksin, kuidas! Aga ma ei wõi sind ju paluda, et sa minuga mu wiletsat kohta jagaksid.“

„Sa oled hirmus ja tänamatu inimene! Kui kaugele pean ma sulle siis weel wastu tulema? Kosjaettepaneku pead ju sina minule tegema!“

„Anna! Sina tahaksid minuga mu üksindust jagada, kõigest sellest hiilgusest loobuda?“

Neiu surus enese ta südame najale

ja waatas temale silma südamlikult, anduwalt.

„Armsam, kui sa teaksid, kuidas ma kõigest sellest olen wälja igatsenud pärna juure, mille all tookord istusime!“

Ta wahtis unistades oma tette. Siis äigas ta käeseljaga üle silmade ja ohkas.

„Ah, jaa, hiilgus, kassikuld, kõik see narmastik, mis kunsti küljes ripub, muutub inimesele tühiseks, kuni ta meid jälle päästab, see üsna suur, millele me andume ja mis peitub kõige selle mädisanditamise taga, kuni me selle usutawasti nii tihti kadunud ikke jälle kätte leiame. . . Jah, Kurt,“ jatkab ta, „need on silmapilgud, mil maksab kunstnik olla ja mil meil on tunne: Sa istud kõige saamise ja iluduse algallikal, kust wõid ammutada täiel peekril. Ja waata, Kurt, see'p see on, millest ma ka ei wõi ilma olla. Seda peaksid mulle lubama. Aga rahustu, ma teen direktoriga lepingu, mis mind waid talwel wiis kuud köidab — kõik oma aja wiibin ma sinu juures. Mida üksiklisem ja waiksem meie elu on, seda parem ja armsam peab see olema meile. Siis istume jälle pärna all ja waatame naabri aasale. Ja kas tead, mis me siis teeme? Meie ainult ei waata, waid me ostame ta ka ära, selle aasa. Ma tean ju, et seda sinu isa tahtis, aga kangekaelne naaber nõudis liig suurt hinda. Seal oli jõud ja tigidus mängus. Aga raha paenutab kergesti — ja mul on raha. Jah, Kurt, minu kõris peitub kuld; olen seda küllalt sisse wõtnud, ja waata, meie praktilisel ajal oleks ju ka lollus seda mitte wõtta, waatamata minu kunstiwajadusele. Meie saame olema rikkad. Mitte üksi naabri aasa, me wõime kõik ümbruse aasad ja metsad ära osta.“

Nad süwenesid nagu lapsed oma kawatsustesse. Kurti tundus jälle, nagu oleks tast õnnejumalanna mööda lehwinud ja kerge käega kõik takistused kõrwaldanud, mis teistele niipalju waewa maksid. Tee tema ees oli tasane — muinasjutulik tasane.

Anna oli toatüdrukule Kurti kuuldes käsu annud, mitte kedagi jutule lasta. Nüüd ehmatas neid koputamine uksele. Toatüdruk ilmus.

„Madam on unustanud, Prints —“
Nagu dünamiidipomm plahwatas see teade Kurti praegu tekkiwasse kodu, ta paradiisi muutes rusuhunnikuks.

Suhted kõrge isiku vastu, millest noored mehed waateakna taga rääkinud, — kuidas oli ta selle ometi wõinud unustada!

„Wabanda, Kurt, tulen kohe jälle, kõige hiljem poole tunni pärast. Ka sellega pead sa harjuma, eks ole? Ka Schönaus on see möödapääsematu“

Ta tahtis lahkuda enesestmõistwusega, nagu oleks ta weendunud, et Kurt asja teisiti ei wõi mõista, waid peale tema, et neiu pooldamine mitte temale üksi ei kuulu. Wiha ja armukadeduse leegid löid Kurti üle kokku. Siis sellepärast tehti ta tee siledaks, et tema, kui talumees, oma ausa nimega kõrgeid suhteid warjaks. Oli juba ette oletatud ta waikiwa heakskiitmisega.

Temal oli kodus kui ka reisil kombeks alati wäikest rewolwrit kaasas kanda. Selle kiskus ta nüüd taskust ja kahmas Anna käewarrest kinni.

„Mitte sammugi ei lähe sa temale vastu!“ hüüdis ta kõuehäälel. „See wilets mehike kuulub mulle! Ja kui ma ka kõige piinarikkama surma osaliseks saan, tema ma tapan!“

Anna kukkus nagu pilwist ma'ia.
„Aga, Kurt, kas teed sa nalja wõi on sul tõsi taga? Mis sul ometi on? Ega sa ometi ei taha minu rätseppa maha lasta? Noh, siis lõpetame oma kawatsused, sest poole mu tagajärjest on tema saawutanud.“

„Sinu rätsepp?“

Kurt waatas talle arusaamatult otsa.

„No muidugi, härra Prints, kuulsa rätsepaäri Prints ja Schölleti omanik; arwasin, et sa tema nime juba tunnend.“

„Aga tüdruk ütles Prints.“

Anna naeris ja naeris, kuni ta wiimaks kahwatades taganes.

„Kurt, mis sa siis minust arwad, see —“

„Anna, see oli wõitlus mu waranduse eest, see oli armastus, armastus, armastus!“

Nad andsid üksteisele kätt ja waatasid silma.

„Nende kõrgete woogude järele wõin ma su armastuse sügawust mõõta, Kurt!“

Ja nad kaelustasid üksteist. Härra Prints aga pidi seekord niisama tagasi minema.

Popsipojad.

Ed. Wöhrmann.

*Siin metsatukk ja põllurada,
seal laigukene heinamaad,
ja nurmenukal majakene,
kus popsipojad kaswawad.*

*Taat hall, ta töötab küüras turjal,
eit ammu ju on põdurik,
ja ruun, see astub tülpind sammul,
sest põld on kehwa ja kidurik.*

*Las kaswawad! Need noored tammed
pea sirguwad ju suureks ka;
Mis sest, et ilm ja elumarud
neid paenutanud armuta.*

*Kui kutsub kord neid kodu kuldne,
siis popsipojad julgeste
kui lõwid lõowad ennast ritta —
sa wärise siis, waenlane!*

*Siin metsatukk ja põllurada,
Seal laigukene karjamaad,
ja nurmenukal majakene,
kus popsipojad kaswawad . . .*

Rikkad külalised.

Ungari kirjanik Josef Pakots.

1.

Ema (lõunasöögil): Kas olete juba kuulnud suurt uudist?

Poeg (26 aastat wana, hästi toidetud, blond; matsutades täie suuga): Mn . . . , mis on?

Ema: Just sind huwitab see. Karakoszörcsökist on Töltösi perekonna rikkad sugulased siia jõudnud. Neil on meheleminemiseealine tütar.

Isa (50 aastat wana, pealagi juba paljaks minemas, on söömise juba lõpetanud, tahab parajasti sigarit põlema panna ning ohkab nüüd tahtmata): Oh häda!

Ema (walidalt): Mis sul on?

Isa (jahmatades): Midagi, ei midagi. Ainult sigar. Ei taha põleda.

Ema (temale kallale kippudes): Ära mängi süütut! Tean, millele mõtlesid! Et nüüd jälle söömingud algavad! Et su laua ääres jälle wõõrad istuwad! Et sa jälle enam oma kodus ei ole kodus. Kas mõtlesid sellele?

Isa: Aga, Luise, Juma . . .

Ema: Ära wanneru! Sinuga oleksin ma walmis. Oleksime toredad, kui sind kuuleksime. Nii siis, tulewad külalised ja sina ei saa enam oma kodus olema kodus! Olen Csuhajda perekonna — nii on nende nimi — juba homme lõunaks siia palunud! Käisin enne lõunat Töltöside pool ja sain seal selle perekonnaga tuttawaks. Nemad ei pane etiketile rõhku, ja tulewad. Kõik wiis: härra ja proua Csuhajda, Cäcilie, nende tütar, ja kaks wäikest poissi. Muidugi pidin ühtlasi ka Töltösi perekonna paluma.

Isa (imestades): Ka Töltösi perekonna?

Ema: Muidugi! Wõi on sul midagi selle wastu? Jah, ka need palusin ma. See oleks ju haawamine, kui ma . . . , ah, sellest ei saa sina aru!

Isa: Mulle tuleb waid meelde, et sa neid Töltösisid iial pole sallinud. Kui ma sind kord palusin, neid vähemalt teelegi kutsuda, sest Töltösi on minu ametiwend büroos, siis ütlesid sa, en-

nem wõtaksid sa oma teenija oma laua juure, kui selle maitsetu ja wiletsa proua Töltösi.

Ema (wihastades): Mis? Mis sa julged rääkida? . . . Ja kui ma seda ka ütlesin! See oli tookord. Nüüd on asi teine. Mõistad! Teine! Tore asi oleks see, kui me sihukese tühise asja pärast õnnest loobuksime! Mis, sa raputad pead? Jah, õnnest! Sest need Csuhajdad on rikkad, wäga rikkad. Ja nad tulid Budapesti oma tüdart mehele panema. Seda wiiakse nüüd kontserdidele, teatrisse, pidudele. Sest tema tulewane peab olema sama peen noormees ilusa tulewikuga. Mehi oleks ju koduski küllalt, aga Csuhaidad ei tahamaalt talupoega! Kas mõistad nüüd? Oled raske arusaamisega! (Pojale sooja, õrna häälega): Paul on minust wististi aru saanud. Eks ole, mu pojukene?

Poeg (topib toitu suhu): Mn . . . , jah, ema!

Ema: Näed! Cäcilie Csuhajda saab Pauliga tuttawaks, armub temasse ja neist saab paar. Proua Töltösi sosistas mulle, tüdruk saawat ümmarguselt kaks-sada miljoni kaasa! See on juba midagi. Nii jõuame siis haljale oksale

Isa (naeratab kummaliselt).

Ema (ärritatult): Mis sa naeratad nii weidrasti? Nagu polekski see sinu süü, et seesugused abinõud pean tarwitusele wõtma! Sinu palgaga, sinu teenistusega ja sissetulekuga wõime ju veel tänawale sattuda! Mis wõib sinust veel saada! Midagi! Siis veel meie wõlad! Ainult üks lootus on meil veel. (Liigutatult): Meie ainus lootus. Meie kallis Paul! Tema on tark, tragi, hea poiss! Tema saab hoolt kandma, et ta waesed murtud wanemad wanul päewil puudust ei kannata, et ta wana isa iga päew wõib suitsetada oma sigari ja juua pudel õlut. Tema toob meile õnne. Milline ilus, tugew ja tark poiss ta ometi on. Mõni neiu tarwitseb teda waid waadata ja kohe on ta temasse armunud. Oh see prowintsihani! Silmapilk armub ta meie Paulisse, nii et lust näha. (Sooja õrnusega): Eks ole, mu kallis pojukene?

Poeg (sööb veel ikka): Mn . . . ,
muidugi, ema!

Isa (pahaselt): Hea küll, hea küll,
ärge aga endid jälle naeruwäärseks
tehke!

Ema: Mis sa sellega mõtled?

Isa: Noh, nii mõnegi kosjalooga
olete juba sisse kukkunud. Kõiki oled
sa söötnud ja jootnud, ja mis oli selle
tagajärg? Waata pojale järele!

Ema: Miks pean talle järele waa-
tama?

Isa: Et ta siis toitu suhu ei topi,
kui serwa lööb. Tema õgib ilmasi ilma,
ja see ei aita, kui sa tema eest tõendad,
et ta armunud on!

Poeg (neelatab suutäie pahaselt
alla): Ei tohi enam isuga süüagi!

Ema (wihaselt): Paulil on õigus,
sina oled sapine, inetu inimene. Aga
pea meeles, homme sööb Csuhajda
perekond meil! Öhtul wiime nad teat-
risse. Muretse meile sinna loosh! Tu-
nahomseks on mul juba kontserdile
piletid. Pärast läheme kinno. Pühapäe-
wal pärast lõunat . . .

Isa (meeleheitlikult): Hea küll, hea
küll, on esiotsa küllalt. Kõik muusaan
ma ju küllalt warakult veel teada!

Ema: Enne kui sa lähed büroosse,
karga kauplusse ja telli kala. Saade-
tagu ka kohe shokolaadi tort kaasa.
Siis mine tarbeainete kauplusse ja . . .

Isa: Sinna wõiksid kellegi teise
saata.

Ema: Pean minema tüdrukuga tu-
rukaubamajja. Pealegi wõiksid sa sealgi
käia. Tüdruk on muidugi meeletu, kui
külalisi ootame. Karga turukaubamajja,
ja kui peaks olema juba wärsket spar-
gelit . . .

Poeg (matsutades): Ah, küll need
oleksid head!

Ema Osta ja saada need bürooteenrilt
koju. Kõige muu eest kannan ise hoolt!

Isa (murtult): Kuidas käsid, kallis!

Ema (kõlistab, sisseastuwale tüdru-
kule): Marie homme lõunaajal peate
olema tragi. Noore härra tulewane proua
sööb meil lõunat.

2.

(Csuhajda perekond on pärast kahe-
nädalast Budapestis wiibimist Karako-
szöröcsökki tagasi läinud. Kodus räägi-
takse sealsetest sündmustest.)

Härra Csuhajda (wõtab kalli
sigari taskust): Paneme siis ühe kalli
Budapesti sigari hambusse. Kes oleks
wõinud arwata, et waene külapristaw
nii kaugele areneb? Ja jah, budapestlane
jääb budabestlaseks. Ainult tema wõib
täiesti hästi elada.

Proua Csuhajda: Jumala eest!
Mondokid olid väga üllad inimesed.
Need kontserdid ja teatrid . . .

Üks poegadest: Hihhi, nägin,
kuidas onu Paul Cäciliet suudles.

Cäcilie (punastades): Pole tõsi,
pole tõsi, sina waletaja, sina!

Proua Csuhajda (pojale): Mine
välja mängima! (Tütrelle): Sest pole
wiga, Cäciliekene! (Rõõmsasti): Teist
saab veel paar!

Härra Csuhajda: On ju ka
tõsi, Paul armus meie tütresse kõrwni.

Proua Csuhajda: Nagu tähele
panin, meeldis Cäcilie ka ta emale. Ta
lubas meid külastada. Weel sel kuul.

Härra Csuhajda: Sina, Therese,
siis peame teda hästi kostitama.

Proua Csuhajda: See jäta
minu mureks.

Härra Csuhajda: Seda ma ei
kardagi. Aga üks asi ei lähe mul peast.

Proua Csuhajda: Ja see on?

Härra Csuhajda: Et meil Töl-
tõside juures üteldi, et ma ei ütleks,
et ma waid külapristaw olen. Ja et ma
pisut suurt härrat pidin mängima!

Proua Csuhajda: Mis siis sellest!?
On ju üsna loomulik, et pidime weidi
kaasa tegema. Ja mis see üldse kelles-
segi puutub, kes ja mis sa oled? Kas
pristaw wõi wallawanem! Töltõsi pere-
konna seisus nõudis meilt suutrsugu
osa etendamist.

Härra Csuhajda: Hea küll, hea
küll, aga kui proua Mandoki tuleb ja
näeb?

Proua Csuhajda: Mis ta näeb?
Ka meie külastame teda nagu ta seda
wäärt on. Ja siis, noored inimesed
armastawad üksteist ja asi tahe!

Härra Csuhajda: Õige küll, aga
siiski . . .

Proua Csuhajda (naeratades):
See jäta kõik minu mureks! Olen juba
proua Mandokile kirjutanud. Seletasin
talle asja ära.

Härra Csuhajda: Mis sa talle
kirjutasid?

„Proua Csuhajda: Kirjutasin

talle: „Armas Luise! Kuna meid noorte kalduwus juba nii lähedale on kannud, pean sulle teatama, et meie wähenõudlik perekond igatahes wäärt on seesuguse ülla perekonnaga nagu sinu oma sugulaseks saama. Minu mees on küll waid lihtne külapristaw, aga ta on ka tragi, hea inimene, keda üldiselt austakse. . .”

H ä r r a C s u h a j d a : (rahuldatult): See on wäga hea algus.

P r o u a C s u h a j d a (jatkates): . . . „minu tütar aga on hästikaswatatud, kodune, wähenõudlik neiu. Sadandeid miljoneid meil ei ole, aga meil on warandus, mis enam wäärt on kui kõik rikkus: armastus, millega me sind siia ootame. Sinu sõbranna Therese.”

H ä r r a C s u h a j d a (waimustatult): Suurepärane, kui rõõmuga nad seda saawad lugema!

3.

(Kolm päewa hiljem. Lõunaajal toob kirjakandja proua Mandokile kirja. Ema, isa ja poeg söowad.) —

E m a (awab kirja, loeb ja langeb minestusse).

I s a (pripsib teda weega, wõtab kirja ja loeb ka läbi).

P o e g (söüb matsutades): Noh, mis on?

I s a (kahjuwäärselt): Peate hakkama otsima uut pruuti!

Lauluõpetaja.

M. J. Eisen.

Külawainul kiike kiunub,
Kiike kiunub, sammas soiub,
Küla noored kokku tulnud,
Kokku neiud, kokku peiud
Kewadist pidu pidama,
Pühitsema puhkepäewa.
Üks see hõiskab, teine tantsib,
Käretseb koguni kolmas,
Kisa kange, hüüdu palju,
Üks ei mõista teise juttu.

Wainule esineb äkki,
Kõnnib kilda kilkajate.
Lauluisa, laulutarka,
Hõbewalge õpetaja,
Lauluwiisi weeretaja,
Lugudegi lõõritaja.

Lausuma see laulutarka:
„Miks ei laula te, mu lapsed,
„Kodukanad kõõrutele?
„Nüüd on kaunim see kewade,
„Armsam aega laulu lasta,
„Paras paika lõõritada,
„Jluhäältele wabadus.
„Laul toob täie taewa rinda,
„Laul loob meelsuse mesise,
„Kingib tiibu tõusta põrmust,
„Jagab jõudu wõita waewa!”

Neiud wastama wäledalt,
Pajatama warsti peiud:
„Talus taadid meil ei laula
„Ega eided lõõritele!”

Lausuma see lauluisa:
„Pange targasti tähele,
„Noored, kuulake koossa,
„Kuidas kannel meil kõliseb
„Ja mu laulu see heliseb!”

Kohe laulik kannel kätte,
Istudes ilul kiwile,
Sõrmed sõudwad keelte keskel,
Laulu woolab huulte wahelt,
Woolab kui wesi wulinal,
Woolab kui maru mühinal,
Sütitab südameid noortel,
Kisub kaasa peiu, neitu.

Üks see ju ümiseb kaasa,
Tasa teine katsub kaasa,
Kolmas see õelutab kaasa,
Neljas kaasa natukese,
Ühte hääled need sulawad,
Kokku need helid kõlawad,
Kohe koori moodustawad.

Laul see laksub, wainu wastab,
Laasi kostab kaugelt wastu,
Kõrge kõngas kilkab wastu,
Majagi müriseb wastu.
Päew ju lõpeb, laul ei lõpe
Ega wiisid need wähene;
Laulu piisab õndsaks õhtuks
Kuni kukk see laulab kaasa.

Sest sai lõõritus talusse,
Lewines külasse laulu,
Wiisid walla waldasiwad,
Leelo lehwis kihelkonda.

Refrigeraatori saladus.

Inglise kirjanik William Freeman.

„See on wana Duvernay,“ ütles Jim Eccles, St. Joani pansioni uksehoidja, oma sõbrale, politseiseersandile. „Alati ühes riietuses: hall kübar, must kuub, must west ja kitsajoonilised püksid.“

„On vähemalt kerge tunda,“ ütles seersant Fewkett aigutades.

„Tema tuli esimese üürnikuna majja ja elab taga teisel korral. Silmanähtawalt välismaalane, räägib aga hästi ingliskeelt, kui ta üldse juttu teeb. Muidu rahulik, wana härra ja rahaga mitte sugugi kidsi.“

„Mis ta siis õieti teeb?“

„On wist mõni ülesleidja wõi muud sellesarnast, arwan ma. Peaaegu kogu päew plagistab ta kirjutusmasinat. Magamistoas on tal rahakapp ja siis on tal ülewal ka kast, mis wälja näeb nagu suur — kuidas kutsutakse aparati, milles liha ja muid seesuguseid asju jahutatakse?“

„Refrigeraator.“

„Jah, see. Mistress Bell, kes tema tuba koristab, rääkis weel hiljuti sellest; ta ütles . . .“

„Pean nüüd minema. Kas näeme üksteist õhtul?“

„Arwan jah,“ ütles Jim. Tema oli nimelt Mollysse, politseiseersandi tütrusse, armunud ja käis siis iga õhtu Fewketi maja külastamas.

Seekord pidi ta ometi pisut hiljaks jääma. Ja nimelt oli see isand Duvernay, kes teda peatas. Duvernay oli umbes kakskümmend minutit, enne kui Jimi teenistus lõppes, üles oma korterisse läinud, ja ilmus sealt warsti jälle, parajasti sel hetkel, mil uksehoidja tahtis lahkuda; karedalt üteldes „siin“, pigistas ta Jimile kinnise kirja ja naelase rahapaberi pihku.

Jim awas kirja. See oli lühike ja temas peitus tshekk kogu aastaüüri suuruses.

„Lahkun Inglismaalt,“ seisis kirjas, „ja ei tea, millal jälle tagasi tulen. Ometi tahan ma oma korteri siin alles hoida. Siin ei tohi keegi midagi puutada. Wõtme wotan kaasa. Alphonse Duvernay.“

Jim pistis kirja ja tsheki jälle ümbrikku.

„Kummaline mees,“ pomises ta.

Siis wöttis ta mütsi ja lahkus.

Teel ostis ta Mollyle weel shokolaadi ja jõudis niiwiisi harilikust pool tundi hiljem Fewkettide poole. Muidugi pidi ta kohe aru andma ja nii jutustas ta ka wana Duvernay lahkumisest. Isand Fewkett tähendas olla kahetsemiswäärt, et kõik üürnikud mitte ei olla nii helded; Molly aga soowis naerdes, et saadud naelsterling tema kätte hoiule antaks. Jim raputas pead; seda tahtwat ta tarwitada iseäraliseks otsarbeks, ütles ta.

Siis naljatasid nad weel tüki aega, ja enne kui Jim lahkus, kogus ta julgust ja küsis Mollylt, kas ta parem ei peaks naelale ehk weel kaks wõi kolm teist, mis ta kokku hoidnud, juurde lisama ja selle eest siis ostma ilusa kihlasõrmuse.

Molly wastu ei waielnud; wastuoksa, ta laskis enesele isegi pika suudluse anda, kui ta Jimist hiljem wäljas aia taga lahkus. Ja mõistagi, et Jimil koju jõudes tähtsamatki oli mõtelda, kui wana Duvernay narridele tujudele.

On tõesti küsitaw, kas keegi St. Joani pansionis weel wanale Duvernayle mõtles, kui Jim tühja elukorteri teise wõtmega oli awanud. et järele waadata, kas wäikeses köögiruumis wahest asju ei leidu, mis hiiri wõisid kohale meelitada.

Nii möödus kolm kuud ja weel kolm kuud. Üürnikud tulid ja läksid. Jim oli sissekipuwate murdwaraste eemalepeletamise eest hea palgalisa saanud ja tundis nüüd weel waid muret, kuidas enesele ja Mollyle soodsat korterit leida. Asi oli weel tungiwamaks muutunud, kui üks tädi tulewasele noorele majaprouale hulga mööbleid oli pändanud, millega suuremgi elukorter wõidi hästi warustada.

Oli jahe nowembripäew, kui Molly selle tähtsa teatega Jimi juurde ilmus.

„Kõige pahem on,“ ütles neiu, „et kõik need asjad alles tädi majas seisa-

wad. Maja aga on nüüd müüdnud ja uus omanik tahab kibedasti korterit kätte saada. Isa majas on aga iga nurk täis ja mööblite ladusse andmine on kallis ning ka mitte küllalt usaldusväärne . . .“

„Meie ei tarwitsegi neid ladusse anda, kui weel vähemalt kuus nädalat wõiksime oodata. Siis saab Gwylli tänawal ilus korter wabaks. Minu nimi seisab juba maikuust saadik korteribüroos kirjas ja sealne ametnik on pealegi minu wana ametiwend.“

„Oo, Jim, kui see läheks!“

„Jah, aga sellega pole raskus tädi Flora mööblitega sugugi weel kõrwaldatud.“

„Mis sa arwad, kui me nad seniks asetaksime selle wanahärra korterisse, Aga tema on ju ikka weel selle korteri üürnik.“

„Ega ta siis ometi just nüüd tagasi ei tule; tema ei pea sellest midagi teadma. Üldse ei tarwitse sellest keegi midagi teada.“

„Ma wõiksin koha kaotada, kui asi wälja tuleks. Igatahes on waja sellest homme majawalitsejaga rääkida.“

„Jah, räägi, aga ära unusta!“

Jim rääkis ja sai luba tingimisel, et asi mitteametlik on ja asjad, kui wana Duvernay ilmub, korterist wiibimata jälle wälja koristatakse.

Kolm päewa hiljem, laupäewa õhtupoolel, tõi suur wanker tädi Flora mööblid majja ja nad asetati St. Joani pansioni teisele korrale.

„Önn meile, et wanal Duvernayl enesel ainult wähe asju on,“ tähendas Jim ja waatas kahele raskele ning kallile tugitoolile, mis seisid kamina kõrwal.

Molly, kes läbi akna kaugenewale mööbliwankrile järele waadanud, astus nüüd jimi juurde ja wõttis ta kaela ümbert kinni:

„Kahtlemata naerad sa mu wälja,“ ütles ta, „aga minul on tunne, et . . . midagi, mis juba ennem siin korteris oli, sallida ei taha, et me oma asjad siia tõime,“

„Ära siis ole nii narr, tüdruk!“

Molly ohkas.

„See on rumalus, ma tean seda, aga mul on tunne, nagu hirwitaks mulle keegi siin wastu . . .“

Jim wõttis ta piha ümbert kinni:

„Ettekujutus, muud midagi! Aga siin on külm. Ja siis waata weel seda tolmu siin! Oleksin pidanud tuba koristama. Aga nüüd jätame tüli siin mööblite asjaks ja läheme ise parem mõneks hetkeks uude baari, mis hiljuti siin kõrwal awati.“

Sellega oli Molly kohe nõus. Kuid ka toredas baaris ei saanud ta oma rahutusest lahti. Ja öösel nägi ta und wanst, kollase nahaga härrast, kes äkki korter nr. 17 b. nurgast esile tungis, oma kondiste kätega tädi Flora mööblitest tükk tükk kinni kahmas ja nad kõik korridori wälja wiskas. Kõige jubedam kõige selle juures oli aga — ja teda ehmatas see nii, et ta korraga ärkas —, et lai juga kuiwa werd risti ta pehmest käest üle woolas.

Jim oli wäga üllatatud, kui Molly järgmisel õhtupoolel tema juurde St. Joani pansioni ilmus.

„Ega ometi midagi pole juhtunud,“ küsis ta murelikult ja tõsiselt. Ta nägi, et neiu wäga kahwatanud oli. „Kas said mõne paha teate, mu armas?“

„Jah.“ Neiu wõttis ta käewarrest kōwasti kinni. „Pidin tulema sinu juurde unenäo pärast, mis nägin. Ma pole sellest weel kellelegi midagi lausunud ja usun, sinagi ütled, et olen narr, kui sulle seesugust lollust räägin. Aga ma usun, et lähen hulluks, kui ma oma mõtteid ei saa waigistada. See asi piinab mind kogu päewa.“

Jim wõttis ta ümbert rahustades kinni.

„Mine minu tupp, tee mulle tass teed ja siis jutusta kõik ära. Eks me pärast näe, mis teha tuleb.“

„Oh sa mu hea poiss,“ ütles Molly tänulikult.

Ja kuna Jim teed jõi, jutustas Molly talle oma unenäo.

„Jah, sul on wististi õigus,“ ütles Jim, kui neiu lõpetas. „Asi on kummaline, wäga kummaline. Kuule, kas sa tuleksid minu seltsis üles Duvernay tupp?“

„Jah, lähme. Aga ma arwan, et keegi weel wõiks kaasa tulla. Wahest isa. Kõsime temalt. Tema wiibib praegu wististi siin lähedal ringkäigul.“

„Wõimalik, et ma ta leiän,“ wastas Jim mitte just waimustatult. Sest tema ei uskunud, et seal toas midagi jubedat wõiks olla. „Oota mind siin.“

Warsti tuli ta Fawketi seltsis tagasi. „Milline narrus“, naeris see. „Siin tondid! Noh, tabame nad siis kaeltagusest. Aga üle kahekümne minuti ei wõi ma oma kallist aega wiita.“

„Mis sa siis tulidki, kui sul nii vähe aega on,“ ütles Molly ebaharilikult ärritatult.

Nad läksid Duvernay korterisse. See oli pime, ja kui nad elektri põlema keerasid, pimestas see neid otse. Molly seisis kui marmorikuju keset väikest söögituba ja hoidis lauaotsast kinni.

„Kus see siis on?“ küsis isa.

„Seal,“ osutas neiu wärisedes köögi poole.

Mehed läksid sinna.

„Pole midagi näha,“ ütles Fewkett ümber waadates. „Ainult mööblid.“

„Nurgas . . .“

„Ei midagi,“ kordas isa.

„Seal seisab waid too suur asi . . . arwan refrigeraator,“ jatkas Jim.

„Awa ta,“ ütles neiu, kel silmad pilukile, nagu kahwatanud.

„Aga Duvernay ütles, et midagi ei tohi puutuda,“ wastas Jim. „Tema . . .“

Weel enne kui ta ütluse lõpetas, jooksis Molly refrigeraatorit juurde ja raputas kõwasti ta ust. Uks liikus ja tuli äkki kiunudes lahti. Paks, kokkutõmbunud inimkeha weeres wälja Molly poole. Neiu karjatas kõledasti, wiskas käed õhku ja wajus elutult tagasi, kuid Jim kahmas ta weel wiimasel hetkel oma käte wahele . . .

Ühes toas Pariisis jutlesid kaks meest.

„Nüüd wiimaks on nad surnukeha ometi leidnud, ja teie Londoni politsei oletab juba kõiksugu wõimalusi,“ jutustas neist üks. „Aga, nagu öeldud, on need waid oletused. Nemad muidugi ei tea, et mina Duvernay tapsin, sest et ta minu patendi ära warastas; külmetusmasin, mis ma eriti troopikamaa jaoks konstrueerisin ja millega seal tuhandeid oleks wõinud teenida. Jäämägi ei wõinud seda paremini teha kui minu refrigeraator. Kas polnud see siis õige, kui ma tema enese ühesse sihukesesse masinasse panin?“

Duvernay teadis, et ma temale Santosest Inglismaale olin järginud ja et ma ta asukoha Londonis olin leidnud. Tema kawatses juba oma asukohta muuta, oli parajasti majaomanikule tsheki ja kirja kirjutanud, kui ma äkki tema ees seisin . . .

Kuidas ma tema juurde pääsin?

Üsna lihtsalt. Uurisid wälja, et keegi naine, mistress Bell, tema tubasid käis koristamas. Nii siis riietusin ma täpselt mistress Belli sarnaselt. Siis lipsasin ma wana Duvernay järel majja, mitte midagi aimawast uksehoidjast mööda. Ma järgnesin Duvernayle ta korterisse. Ja kui tasumine lõppes, ajasin ma naiseriided seljast ja wõtsin paruka peast ning pakkisin need kaasawõetud solgiämbrissc. Siis panin enesele Duvernay riided selga, läksin rahulikult alla ja andsin majast lahkudes Duvernay tsheki ja kirja lollile uksehoidjale ära . . .“

Õhtul.

P. Grünfeldt.

Õhtu oma tiirwad laotab
minu päewa peale juba,
silmad waikselt kinni waotab,
tumedaks ju tehes tuba.

Ja mu hing ju wajub unne
nagu sügawasse tiiki,
ja mu südames on tunne,
nagu läeksin surmariiki.

Ainult alateadwus walwab,
unelmaid weel mulle kujub:
wahel wargselt südant salwab,
wahel waikselt õnnes ujub.

Kaswatab waid elu.

Ameerika kirjanik Ella Wheeler Wilcox.

Praegune aeg on noortele meestele ja neidudele ülikooliaeg. Iga rikkam isa, ainult üksikud wälja arwatud, püüab, wõi loodab wähemalt, oma lapsi kord ülikooli saata, olgu nad andekad wõi mitte. Ja kehwemadki kipuwad sinna, teiste abi peale lootes ja wõlga tehes.

Waheajal lahkub ülikoolist iga aasta hulk graduueritud ja rahwa huwi ülikooli wastu pole weel iial enne nii suur olnud.

See kõik on omal wiisil hea. Aga ükski akadeemia haridusega inimene, olgu ta mees wõi naine, ärgu arwaku, et ta sellega on saawutanud kõrgema eesmärgi ja on õppinud kõik, mis waja.

Professor Hyslop, ise ülikooliõpetaja, ütleb ülikoolidest:

„Rahwas ärgu ennast lasku uskuma panna, et ülikoolid on inimsoo waimlised juhid. Nad ei ole seda iial olnud. Nad on olnud alati alalhoidlikud orgaanid, kes õpetasid, mis teised üles leidsid, ja niisama ka tihti kõigest wäest wõitlesid woolude wastu, mis neid nende laheduses ja rahus tahtis eksitada.

Hea on, kui silmas peetakse, et suured teaduslikud tõed ja õpetused iial

pole tulnud ülikoolist. Kopernikus, Newton, Darwin polnud ülikooliuurijad; Descartes, Spinoza, Leibnitz ja Schopenhauer, Locke, Berkeley ja Spencer ei õpetanud ülikoolides. Kant ja Hegel on ainsad puhta ülikoolifilosoofia edustajad. Ja nende õpetus on juba ammu tumenenud. Tänapäew ei tea enam keegi, mis nad õieti mõtlesid.“

Oleks wäga kasulik, kui ülikooliharidusega inimesed neid professor Hyslapi sõnu meeles peaksid ja alandlikult weel kõrgema kaswatuse heaks, kui ülikooli kaswatus, töötaksid.

Ülikooliharidusega inimene on oma tõsistele teadmistele waid põhja alla pannud. Tõsised tundmised põhjenewad inimestes elu ja iseene se uurimisel. Ülikoolid õpetawad ainult seda, mis seisab raamatutes.

Oled sa wana üliõpilane, wõta „ülikoolisilmaklapid“ ära, kui eluteed mööda käid, ja jäta iga uue mõtte juures, mis nende poolt tuleb, kes ülikoolis ei ole käinud, keksimine, irisemine ja urisemine. Ülikool on ainult eestuba, mis tõsise kaswatuse hiiglaruumi wiib.

Kuiwanud puu.

Saksa kirjanik Hans Gäfken.

Keset haljendawat ja õitswat suwekaunidust seisab kuiwanud puu.

Tal pole lehti. — Tal pole õisi.

Raagus ja paljas on ta, nagu leinaja hõiskajate keskel.

Alati, kui aknast wälja waatan ja ilutsewast suwest rõõmu tunnen, langeb mu pilk kuiwanud puule, ja kerge wärin hoowab mu südamest läbi.

Nagu waikne manitsus on see surunud puu asetatud särawa, kiirgawa elu keskele.

Algul eksitas ta mind.

Mulle oli see wäga piinlik, et mulle keset suid tuletati meelde talwe ja surma.

Nüüd armastan seda kuiwanud puud.

Ta on mulle saanud sõbraks, ka mulle hüüab iga päew, iga tund: Ära saa uhkeks! Tuleb aeg, mil kõik puud, mis nüüd uhked on oma haljendawas, paistwas ilus, seisawad raagudena ja lehtedeta tuule käes. Tuleb aeg . . .

Igal hommikul waatan ma sinna, kas ta weel seisab, see mu sõber, kes mulle meelde tuletab minewikku ja kes mu ees awab külmalt ja selgelt tulewiku.

Ja waikselt palun ma, et nad teda maha ei raiuks. Muidu oleks mu maja ümber liig palju õitsmist ja haljust, ja kergesti wõiksin ma unustada, et kord jälle tuleb talw, külm, kõrisew talw ilma õiteta, lehtedeta ja linnulauluta . . .

Tuli südames.

Saksa kirjaniku Fr. Lehne romaan.

7

„Proua krahwinna ei falli seda, kui ma õh-
tul oma toas ei ole.“

„Ja mis Te seal teete?“

„Oh, seal on mõndagi teha. Ümmelda, lu-
geda — aga enamasti olen ma nii väsinud, et
warsti magama lähen. Mõnikord kirjutan veel
emale ja wemmale.“

„Teie armastate neid wististi väga?“

„Loori nokutas pead.“

„Mul ju muid maailmas ei ole.“

„Ei kedagi wanemate sugulasi?“

„Ei, härra krahw. Ja oma isa ma enam
ei mäletagi. Ta suri, kui ma kolm aastat wana
olin. Sellepärast hoiaime kolmefesi kottu. Olen
rõõmus, et emakene wenna juures metsniku-
majas rahul on.“

„Siis igatsete küll tihti nende järele?“

„Uurivalt silmitses Rüdiger neiu. See waat-
tas talle oma selgete silmadega otja.“

„Kas see ei ole arusaadam, härra krahw?
— Minjad inimesed, keda ma armastan ja kes
mind armastawad — —“

„Minjad?“ küsis Rüdiger taha ja kummalise
pilguga. Palaw tunne tõusis ta rinda — tema
tundis weel üht inimest, kellele see oleks olnud
õnnsus, sellele neiuale ütelda tohtida — „siin
sinu ees seisab keegi, kellele sa maailmas kõi-
gist kõige kallim oled!“

Neiu armas tema sõnadest warjatud ette-
heidet kuulwat. Glawamalt, kui ta muidu rää-
kinud, wastas ta:

„Ei, mitte ainjad! Seit lapsed on mulle
armjad, nagu oleksid nad minu õeksed. Eriti
Sisjil — — Minult Thekla — temaga on
mul mõnikord raske —“ jatkas ta wiivitades.

Rüdiger nokutas jaatawalt.

„Üdse on nii noorel preiilil kui Teie raske
kolme last kaswatada.“

„D, seda teen ma hea meelega; armastan
ju oma elukutsel — Minult,“ ta wiskas pea
tagasi, „ülekohtuselt ei tohita minuga ümber
käia! Seda ei jaks ma kannatada!“

Ta hääles kajas meelepaha ja sumbutatud
mitt.

„Kas tehakse seda?“

Rüdiger astus temale lähemale.

„Ei tohi kurtu, härra krahw!“

„Aga põhjust oleks Teil küll tihti?“

Neiu wiivitas wastusega — kuid usaldas
teda ometi. Sellepärast ütles ta awalikult:

„Jah, põhjust mul juba oleks. Ja see ta-

hab mõnikord minult tööõõmu rööwida. Siis
tuleb weel kojuigatsus,“ ta neelas pisaraid, „ja
ometi wiibin ma siin heameelega. Kui Sisjit
ei oleks, siis muidugi —“

Ta fatkestas ütluse.

Nüüd wöttis Rüdiger ta kätest kinni.

„Preiil Berger, ma palun Teid, ärge laske
sellegipärast oma tööõõmu eneselt rööwida!
Mõtlege alati fellele, et need lapsed, kes mulle
on armjad, nagu oleksid nad minu oma lapsed,
heameelega waid Teie hoole alla usaldan. Teie
olete ilusad seemneterad nende südamesse kül-
wanud ja need on juba tõusnud. Nüüd olge
kamatlik ja rawitsege ka õõmu, noori taini.
Igal pool leidub midagi, mis Teile ei meeldi.
Teie olete mind tundma õppinud ja tohite
weendunud olla, et ma alati Teid pooldan. Nii-
sama minu wend. Kas tahate siis mulle töö-
tada, mitte kohe araminekule mõelda, kui Teile
on ülekohtu tehtud?“

Loori waatas temale suuril silmil otja ja
punastas ta sooja pilgu all.

Ja ta peast lendas läbi teadmine — kui ta
lahkus, siis ei saanud ta ka enam näha Rüdi-
geri ega kuulda tema lahket häält — ja ta
lubas.

„Nii siis jääte — — — mis ka tuleb?“

„Kui proua krahwinna mind ise ära ei saada
— jah!“

„Seda ta ei tee. Ta teab selgesti, mis Teie
lastele olete. Ma tänan Teid. — Head ööd,
preiil Loori!“

Tasakesi tuli neiu nimi ta suust.

Loori punastas. Ja Rüdiger andis ta käe
wabaks. Tal oli, nagu oleks see pehme, soe
neiuksi teda põletanud.

Igatsedes waatas ta minejale järele.

Siis ägas ta käega üle otjaesise, tegi tõr-
juwa liigutuse ja läks jälle wälja terrassile.

Hilise õõni istus ta seal; ülewal oma toas
ei oleks ta rahu leidnud.

Oli kewade, ja see lasus raskesti ta koha-
liigetes.

Järgmisel päewal reisis Rüdiger jälle ära.
Istuti kohlilauas. Lapsed ümbritsesid onu,
kes neile kindla lubaduse pidi andma, et suwiste-
pähtiks jälle tuleb. Dieti oli ta tahtnud püha-
ajal kufagil mujal wiibida, kuid midagi oli,
mis teda wõimsalt tõmbas Lengefeldti. Ja ta
andis sõna.

Cäcilie istus ta süles ja kaelustas teda õrnasti.

„Miks ei võta ja õieti naist, Rüdiger?“ küsis krahwinna. „Palju sul neljastkümmest enam ei puudu. Sina oma hiilgawas seisukorras võid rahulikult walida.“

Rüdiger naeratas pisut ja kummardas.

„Omu Rüdiger on palju ilusam kui parun Bultach,“ hüüdis Cäcilie. „Teda mina ei sall!“

„Waike, Cäcilie, sind ei küsitud,“ ütles krahwinna pahaselt. — „Pealegi, preili Berger, praegu tuleb mulle meele: Teie naised minu maja külaliste vastu leian ma olewat väga kummalised, samuti ka tooni, milles armastate rääkida.“

Loori, kes ka lauas istus, waatas imestades ülles.

„Mina ei saa proua krahwinna aru!“ ütles ta.

„Nipakas toon, mida Teie parun Bultachi vastu tarwitate, torakab mulle otsekohe filma, ja eile pärastlõunat nägin ma, kuidas Te talle fireliofšaga naljatades näkku löite — see on ju ometi liig!“

Loori punastas sügawasti

„Undestage, proua krahwinna! See pole muld kellegi naki — see oli härra paruni kallaletungimise õigustatud tagasitõrje!“ wastas ta wärisewal häälel.

Pilkawalt silmitses krahwinna Lella noort neitut, kes selle pilgu all uuesti punastas.

„Kallaletungimine? Kuidas? Seda ma ei usu. Igatahes olete selle kallaletungimise ise oma edewuse läbi wälja kutsunud. Tunnen parun Bultachi ja tunnen ka Teid.“

„Siis teawad proua krahwinna igatahes ka, et mina ses suhtes enesel midagi süüdi ei tea!“ hüüdis Loori ärritatult. „Igasuguse teise oletuse pean ma kindlasti tagasi lükkama!“

Ta filma tõusid meelepahapisarad; ta otse wärises.

„Mis Teile õieti meele tuleb, preili Berger?“ Rõrgilt silmitses krahwinna Allwörden noort neitut. „Teie unustate nähtawasti, kellega räägite? Sellise tooniga oma teenijate poolt pole ma harjunud. Näib, et Teie mõistus täitsa selge pole!“ ütles ta haawawa terawusega.

Loori amas suu ägedaks wastuseks; seal tabas teda Rüdigeri paluw pilk; ta pea wajus norgu ja ta waikis.

„Preili Bergeril ei ole wajadust enesele ebakohaseid meelitusi ütelda lasta, kelle poolt nad ka ei tuleks!“ tähendas Rüdiger. „Sa temal pole ka waja ennast omas süütuses sellise juhtumise puhul wabandada — meie kõik teame kindlasti, et tema millegagi kallalekrip-

punisi wälja ei kutsu. Urwan, asi on nüüd selge.“

Krahwinna Lella kehitas õlgu ja ajas huuled pilkawalt torru.

„Preili Berger kannatab ettekujutuste all — temas on tubli oja edewust — —“

Ta soowis enesele weel taswi kohwi. Loori, kes ärewuses, oli walades oskamatu ja pritsis mõne tilga kohwi krahwinna õrnawärwilesele kleidile.

„Mu Jumal, preili Berger, Teid ei saa ka millegi jaoks tarwitada. Selline oskamatus on kuulmatu!“

Lella oli väga wihane ja ei walunud sõnu. Rahmatult ja wärisedes seisis Loori, ja vastu tahtmist weeresid ta silmist pisarad.

Siis puges üks wäike lapsekäsi ta kätte, seda pehmeiti silitades.

„Mitte nutta, preili Loori!“ sõjistas Cäcilie.

„See kohwiplekk ei wääri kõnetki!“ hüüdis krahw Ottofar, keda ta proua põhjendamata ägedus kõige piinlikumalt tabas.

„Ah, mu sõber,“ pilkas krahwinna, „ma tean ju, et sina kõike wabandad — teiste juures! — Preili Berger, kui nii hell tahate olla, siis minge oma tuppa — mina pisaraid ei sall!“ kaskis ta noort neitut.

Waivides lahtus Loori; nagu kutsikas jooksis Cäcilie temale järele.

„Wuidugi! „Lunkur“ peab olema oma Loori juures! Seal oled isegi sina kõrwaline, Rüdiger,“ pilkas Lella südametult. Ta nägi jääkülma tõrjet Rüdigeri näol. „Wäris naeruwäärt, kuidas te selle edema tüdrukü poole hoiate.“

„Preili Berger ei ole edew; tema on väga wiisakas, aus, noor daam, seda andke parun Bultachile mõista.“

Lella hoidis känd kõrwadel.

„Kuidas te selle tüdrukü eest seisate! — Mina mõin teda weel waewalt näha, kui ta sellise kuingatütreilmega ringi käib! — Wärima meelega saadaksin ta juba homme minema, kui ta ei peaks minu äraolekul jääma Ossi ja Sissi juure. Enne kui lapsed kellegi teisega harjuwad, möödub aeg. Mül oleks mure ja see teeks mu terwisele isegi supelwees kahju. Aga niipea kui ma tagasi tulen — —“ ta ei lõpetanud maid ohkas ainult — ainult — „ah, küll on häda inimestega, enne kui õige leiad!“

„Ja siis, kui see õige tõesti on leitud, ei ofata seda ometi hinnata ega hoida,“ tähendas Rüdiger kerge sarkasmiga. Ta tõusis, sest tal oli aeg jaama jõita.

"Sina ei pane seda pilti wälja, mina ei taha seda! —"

Lella seisib ateljees pildi ees, mis kujutab tema lapse ühes kaswatajannaga wiljapuuias.

Oli kord jälle tormilik tüli käimas. Waikselts istus Ottokar sohwal, närwiline, piinatud ilme näol. Lahtine pildikasti seisib pörandal; sellesse pidi pilt mahutatama.

"Miks mitte, Lella? See on töö, mis mulle paljude aastate järele jälle rõõmu teeb!"

Wannutatades kõlas ta hää ja paludes waa-tas ta naijele.

Lella astus just ta ette, suu suu wastu.

"Kui inimesel on olnud nii täiuslik modell, siis mõistan — nii täiuslik nende laste ema muidugi ei olnud!" fustistas ta ja löi jalga wastu pörandat. "Weel kord, mina ei falli seda! Ei falli, et see pilt majast wälja läheb — aitab mulle seniistestki haawamistest!"

Ottokar wöttis kõik oma energia kofku.

"Selle üle otustan mina! Selle pildi panem ma Müncheni klaaspalees wälja, ja juba homme lähleb ta teele, weel enne suwistepühil!"

"See plärts — soowin õnne!" Lella hakkas tigevasti naerma. "Kas usub, et leiad sellele mõne ostja?"

"See nui juba ongi. Rüdiger palus seda omale."

Pilkawalt naeris Lella.

"Ülmad ja midagi? Ometi waid Bergeri pärast! Lapsed on kõrwalised asjad — temal on neist küllalt päewapilte. Berger käib teil ju kõigist üle!"

"Kui ta sulle nii palju pahandust teeb, siis jaada ta ometi minema. Mina sind selles ei takista. Aga lapsed lähewad siis instituuti. Teist kaswatajannat ei taha ma siin enam näha, et ju hullud, põhjendamatud armukade-busestseenid kord juba lõpeksid!"

"Mina pole põrmugi armukade, mu sõber. Sest armukadedus eeldab armastust," wastas Lella täis sappi. "Ara seda armagi — selleks oled ja mulle liig ükskõikne. Tee, mis tahad. Aga ma ei lasse ennast alandada ja karistada ja karistada selle isiku pärast, nagu seda sina ja wend Rüdiger armastate mulle ihnutada. Sa unustad küll, et oled mulle tänuwõlglane. Ei oleks mind olnud, ja oleksid juba ammu wajunud igapäewsusse — oma kadunud kõrts-mikutütre Wirbergeri juure!"

"Õnnelikum ja rahuldatum oleksin ma olnud — seda wõin sulle ütelda. Sina pole jõudnud tõusta selle kõrtsmikutütre kõrgusele, aumäärilikkusele ja ilubusele. Siig hilja taipasin ma, millest loobusin! Wilets elu sinu kõrwal on mulle küllalt suur karistus selle eest, mis ma kord oma Mariale tegin — pimestatud kirest

sinu wastu. Sellepärast kannatangi ma kõik nüüd rahulikult, ehkki see mulle mõnikord näib olevat põlgusewäärt."

"Siis mine ometi oma Maria juure tagasi," kriiskas Lella, "mina sind ei pea!"

"Soowiksin, et oleksin furnud, Lella. Sa ajad mu weel äärmuseni. Kaua ma seda elu enam wälja ei kannata!"

"Ja sina oled minu elu rikkunud! Olen ohwerdamud sulle oma nooruse — ja sina oled waid mehe wari. Oh et ma sind ial ei oleks näinud!"

Lella oli kui meeletu ja hakkas rusikaga pilti, eriti Doori Bergeri kaju taguma. Löuend rebenes raamis ja pilt sai riffe.

Haawatuna istus Ottokar; ta ei suutnud meeletut naist takistada. Ja see oli talle sel hetkel ka üks kõik.

Lella oli ateljeest lahkunud.

See naine oli talle anda tahtnud kõike õnne maailmas, ja tema oli seda temalt ka lootnud — ja mis oli nüüd?

"Oh Maria!" hoigas ta. Ja palaw igatus tekkis ta rinda, oma nägu Maria pehmete, soojade naisekäte wahel peita, mis nii pehmelt ostasid silitada, tema häält kuulda, mis nii lohutamalt oli kõlanud, kui ta meelegeitjale jälle julgust jagas.

Kuid see ei kordunud ial enam; selle oli ta enesest eemale liikanud. Ja nüüd pidi ta oma elu sellisena elama, millisena ta tema enesele ise oma pimestuses oli loonud.

16.

Suwistepühad olid möödunud.

Pidutuju polnud nähtud. Krahwinna Lella oli ümbrust oma tujukudega tiranniseerinud, nii et kõigi tuju halb oli ja Rüdiger peaaegu kahetseis, et oli siia tulnud.

Sel õhtupoolel tahtis Lella naabruses üht tuttavat daami külastada. Wäljasõiduks walmis ja oodates tõlba, andis ta weel wiimaseid käskse.

"Afti jääb nii, kuidas ma ütlesin! Sisil on toarrest; tema peab oma nipsaka oleku eest kogu õhtupoole koolitööd tegema preili Bergeri ülewaatel. Prantšuse ülesanne walmis teha, mis ma talle andsin. Peale selle õpib ta selle pähe, see teritab mälu! — Teie ei aita teda, preili Berger! Teie wastutate selle eest, et ülesanne õhtul minu tagastitulekul walmis on. Kuna Te Sisil järele walwate, wõite minu juhad üle waadata; toatüdruk ei ole ses juhtes küllalt piinlik, pealegi peab ta triifima. Teie walged pluusid on ka seal hulgas — sellepärast wõite selle töö rahulikult tema eest teha —

õhtuni olgu see kõik korras. Teki walmab Dsi järele ja mängib temaga — siis pole Teil selle kohusega täna õhtul tegemist!

Nii oli Loori Bergerer krahwinna salajaseks, tige dateks rõõmuks samuti toarrestiti saanud.

Krahw Ottokar ja Rüdiger kuulsid neid käste salajase meelepahaga, aga ainus sõna selle wastu oleks jälle tormilise stseeni tekitanud!

Ottokar saatis naise tõlla juure.

Rüdiger pööras kurwa Sisji poole. Laps wiibis nii heameelega wäljas ja wajas wäga wärsket õhku, ja sellest hoolimata see meeletu karistus!

Ta läks hiljem koolituppa nende juure. Loori istus awatud afna juures ja parandas krahwinna sukke, mis ta ees korwis seisid.

Cäcilie otsis südisti prantsuse keeli sõnu ja kirjutas ning õppis. Behmesti silitas Rüdiger kahwatumat lapsenägu.

"Kra waewa emast liig palju, lapsukene!"

"Pea juba olema wirt! Waata, selle kõik andis ema mulle üles, ja emme kui ma sellega walmis saan —! Muidu pahandab ema preili Bergeriga, et ma midagi ei mõista — ja see teeb mulle siis alati walu."

Korts ilmus Rüdigeri kulmude wahela. Ta pigistab huuled kokku ja heitis wargse pilgu neiule, kelle wäledad sõrmed sukade kallal aseldasid.

Ra sobiw töö kaswatajannale — mõtles ta wihasena ja palaw wiha tõusis tal wemmaproua wastu.

"Dsi ja Teki wiist mängiwad?" küsis Cäcilie.

"Nad istuwad terrassil ja loewad."

"Ja isa —?"

"On ateljees ja tahab töötada."

"Ja sina, onu, mis teed sina, kui ja mimga ei tohi jalutama minna?"

"Wäike küsija! — Magan nüüd pisut ja lähen siis isale seltsiks."

Ta suudles lapse otsaesist, nokutas Loorile lahkesti pead ja lahkus toast.

"Kas ei wõi ma sind aidata, Sisji? Ema andis sulle liig palju üles. Ütlen sulle waid mõne sõna, et ja nii palju ei tarwitseks otsida?" küsis Loori.

"Ei, preili! Tahan seda üksi teha. Kui ema pärast küsib, kas Teie mind pole aidanud, siis ei taha ma ju ometi waletada!"

Nüüd tõusis Loori, lahkus ta juure põlwili ja kaelustas teda.

"Wäike, armas Sisji!" ütles ta tasa ja liigutatuna.

Ja laps surus oma põse Loori käele.

"Armas, hea preili! Teie olete mulle armas!" —

Wõis olla umbes tund aega möödunud. Kell oli neli. Loatüdruf tõi Cäciliele piima ja õpetajannale teed.

Oli näha, et krahwinna tõsiselt tahtis, et ta käsk täpselt täidetak. Nähtawasti pidi tüdruf Loorit kontrollerima, sest uudishimulikult silmitses ta Loori tööd.

"Noh, tänan!" ütles Betty tasakesti. "Nähtawasti on Louison Teile tubli portsjoni tööd annud — ja weel wiimaseks pühaks. Sukke ta heameelega ei nõelu, wahel pean seda minna tegema."

"Selle töö andis mulle proua krahwinna, mitte aga Louison," parandas Loori lahkesti.

"Ah, Louison teab juba mis tahab. Noh, nüüd ärge laske teed külmaks minna. Tõin Teile kaasa wärsket maasikamarmelaadi, preili," ütles tüdruf heatahtlikult.

"Tänan Teid, Betty. Kus on lapsed?"

"Ennist olid nad weel terrassil. Ngun, nüüd läksid nad ateljeesse. Selgesti ma ei tea."

"Siis, palun, waadake hoolega nende järele. Mina ei wõi toast lahkuda."

"Jah, tean. Konteks Teki hakkaks lobisema."

"Aga nüüd ärme Sisjit enam eksitame; tema on palju teha!" tähendas Loori manitse des. Temale oli weel suure heatahtliku tüdrufuga ometi pisut wastumeelt, sest et ta emast liig ligidalt teenijatega ei tahtnud sõbuda. Ometi armastasid teda kõik.

"Sumal, jah, see waene Sisji!"

Sisjile kaastundlikku pilku heites lahkus tüdruf toast.

Jälle möödus tükk aega.

Siis tõstis Loori kuulatades pea. Kas ei kuulnud ta wäljas pargis Thekla häält ja Dsi lustilikku naeru?

"Sisji — kuula forb! Kas see pole Teki? Siin majas ei näi neid olewat Muidu oleksime neid ometi kuulnud."

Ta südamesse oli kerge rahutus asunud.

"Wõimalik, et nad läksid tiigi juure. Alles hiljuti ütles Teki emale, tema tahtwat paadiga sõita ja waadata, kas weeroosid weel õitsewad. Aga ema ei lubanud."

Kohe tõusis Loori ja pani töö käest.

"Tule, Sisji, läheme neile järele, olgugi, et ema meiega pahandab. Mul pole rahu, emme kui Teki ja Dsi tean olewat majas."

Krahw Rüdiger lebas oma toa ees palkoonil mugawal lebamistoolil. Soojus oli teinud ta uniseks. Kui ta nüüd piffaniisi filmad awas, nägi ta noort õpetajannat Sisji seltsis parajasti pöörwat kitsale teerajale, mis tiigi kaldale wiis. Ta naeratas pisut oma ette.

„Waata, waata, preili Loori — sõnakuulmatu? Urmasin, et meil on toaarrest.“

Loori kiirustas samme — waewalt jassas laps talle järgida. Sijemine rahutus ajas teda.

Warsti jõudsid nad tiigi kaldale. Ohtu-poolpäike haudus jellel ja pani tumedas wees kõik kirendama.

Loori süda jäi peaaegu seisma; tema salakartus oli tõestunud: lapsed istusid paadis, mida Tei lohakalt sõudes korratult edasi ajas.

„Kontesjs Thekla, palun, tulge tagasi!“

„Ei tule mulle meelbegi! Teen, mis tahan. — Teil pole midagi käskida, preili Berger! Pealegi ütlen ma emale, et ometi väljas olete. See ongi siis Teie sõnakuulelikkus — noh, küll Te weel näete!“ hüüdis Thekla.

„Ma palun Teid, Tei, olge siis vähemalt ettemaatlik!“

Joosakalt lõi Thekla wihaselt wette, nii et paat kõikumata hakkas, mis mõlemale sõitjale palju löbu tegi.

Loori ringutas käsi ja hoiatas neid.

„Ah, ärge siis sihute olge, preili! Mina pole ju enam laps!“

Thekla näitas preilile keelt. Paat aga liikus ikka edasi.

Loori nägi, et kõik ta palwed asjatud olid. Ta tahtis laste isa kohale kutsuda, et see neile oma käsujõuna ütleks.

Uga mõne sammuga järele pööras ta jälle ümber; Sissi kartlik hüüe oli ta tagasi kutsunud.

Ja ta nägi midagi, mis ta wärisema pani: mõlemad lapsed kummardasid üle paadi ääre weeroose noppima.

Ärewusest kähisewa häälega palus Loori, et Sissi omu Rüdigeri tooks. Kartus tõusis talle palawasti südamesse.

Kerge sõidul kalbus kardetawalt küljele — ja siis — õud täitis neiu — läks ümber, pööras kummuuli — karjatades olid mõlemad lapsed wette kadunud.

Wälkkiiresti ajas Loori oma kuue maha ja fargas filmapill wette. Laste appikarjumine kõlas tal kõrnus ja ajas teda jõudu pingutama. Ta jõudis Dsi juure, kahmas taht kinni ja hoidis ta wee peal. Surmahirmus wõttis laps ta ümbert nii kinni, et neiu enmast enam liigutadagi ei saanud.

Südamesseleotikawalt karjus Thekla:

„Appi! Appi!“

Kuid Loori ei saanud wajuat ja karjuat enam aidata. Ta tundis kohisemist kõrnus ja mõtles ikka waid üht: „Dsi“, ja siis nagu unes: „Rüdiger“. Kõhudes märkas ta, et tee kaldale tema jõu jaoks liig pikk oli — hingamine ei tahtnud enam sõna kuulda. — Ja paadi juure

ei jõudnud ta ka enam, sest lõök oli paadi kaugele ajanud.

Rüdiger nägi wäikest Sissi üksi kahwatult ja kiiresti tagasi tulewat — kuulis ta hüüet, nägi ta käeojutust. Ruttu fargas ta püsti ja jooksis trepist alla.

Waewalt oli ta kuulnud lapse esimesi sõnu, kui ta juba edasi tormas. Ja siis nägi ta, mis ta mere soontes tarretas: Loori täis meeleheitlikku wõitlust Dsi wee peal hoides ja teda kaldale tuma katsudes.

Ta kahwatas. Kuube maha wifata ja wette hüpata oli sekundi töö; oma lapseastatest tundis ta tiigi pahu ja sügawaid kohti. Mõne tugewa sõudega jõudis ta Loori juure. Parajasti sel hetkel, kui see juba wajuma tahtis hakata.

Ta ujus kaldale, tõmbas ta wälja ja ujus uuesti tagasi Thekla juure, kelle walge kleit, nagu paun wee peal paisus.

— — —

Käskjalad kihutasid arste tooma, telefon huugas. Rindlal wiisil andis Rüdiger käste, sest krahw Ottokar oli ärewuse pärast wõimetu. Istus nagu uimuses.

Lühikese aja pärast oli üks arst kohal. Tehti elustamiskatseid — kuid Thekla juures ilmaaegu. Tema oli surmud. —

Dsi hakkas warsti kergesti hingama, ja woodisse wiiduna uinus ta magama — Loori oli ta päästnud!

Seni polnud peale toatüdruku kellelgi aega olnud tema eest hoolitseda. Betty oli tal märjad riided ümbert ära wõtnud, ta kuivaks hõõrunud ja uuesti riietanud, ja wiimaks awas Loori silmad.

„Lapsed?“ küsis ta taha. „Dsi?“

„Eab!“

Sügaw kergendusohje tuli ta suust. „Jumalale tänu!“ sojistasid ta wärisewad, kahwatud huuled, ja uuesti wajuwad ta silmad kinni.

Rüdiger tuli nüüd arstiga tema järele waatama. Arst maatas ta wesejoont ja määras, et ta weel homnegi peab jääma woodisse. Haige oli liiasti wäsinud.

Warsti pärast nende lahkumist ärkas neiu jälle äkki ja jäi terawasti kuulama. Betty wasturääkimisest hoolimata tõusis ta. Ta mankus ja pidi woodist kinni hoidma, ometi riietus ta ja tahtis jälle alla minna. Nuttes lastis Betty ta lõpuks minna, teda toetades, ja tema käe toetusel astus ta Dsi tuppa.

Dsi woodi ääres istus arst, kes kulmu fibrutas ja talle oma korraldust meele tuletas.

Kurwalt naeratades raputas neiu pead ja kummardas Dsi kohale.

„Ossi magab.“

Rõõmuhelk libises ta näost üle, kuuldes poisi korralikku hingamist.

„On ta hädaohust väljas, härra doktor?“ Seal nägi ta ühel toolil krahv Allwördenit, kes Sissit krampplikult süles hoidis. Ta waatas ringi — seal puudus ju veel keegi. Hirm woolas ta südamesse.

„Kus on Thekla?“ hüüdis ta ja waatas otša juuresolijatele, kes ta pilgu eest kõrwale hoidsid.

„Thekla on surmud!“ ümises krahv Ottokar ilma pilku tõstmata, ilma teadmata, kes seda oli küsinud.

Walustasti karjatas Voori ja kuskus mines-tades põrandale. Rüdiger tõstis ta üles ja kandis välja.

„Waene laps!“ fofistatas ta oma ette.

Ta oleks tahtnud teda enesega ühes võtta — kaugele ära siit leinamajast, kus ta ka ise peaaegu oleks surma saanud. — —

Tasafesi, nutetud näoga, liikusid teenijad — nagu raske koorma all. Sejt kõige pahem seis- sis neil veel ees. Krahwinna Allwörden pidi iga filmapilk tagasi jõudma. Igaüks tundis enese tema ees olevat süüdlase — igaüks wä- rises ja kartis ta mõõdutumaid süüdistusi kuulda. Weel ei teadnud ta ju, et ta lemmik oli leid- nud järsku, wiletfa surma!

Tõld sõitis ette. Rüdiger ruttas talle vastu. Pilt Rüdigeri tõsi-tele, kahwatule näole teatas krahwinmale, et nüdagi paha on sündinud.

„Mis on? Miks kutsuti minu tagasi?“

Wakimine tema ümber pani ta wärisema. Ükski laps ei tulnud vastu nagu muidu.

„Rüdiger, räägi ometi! On — on midagi — Ottokariga?“

Sofistades, ara pilguga küsis ta seda.

Ta kartis midagi tost wiimaseft kofkupõr- kest saadik — Ottokar oli alati nii ifeäralik, nii kummaline, ja tal oli tunne, nagu oleks ta kõige peale walmis.

Rüdiger eitas.

Tahtmatult tõusis Lella rind wabastatult jälle. Siis polnud see nii paha, miks ta oli kutsutud. Mis mõis see olla? Lapsed olid ju terwed —

Rüdiger tundis kaastunnet tema vastu.

„Lella,“ ütles ta pehmesti, „kogu jõudu — on sündinud õnnetus. Thekla on —“ ta katkes- tas ega jõudnud lõpetada.

„Mis on Tekiga?“ karjatas Lella.

„Ta on Ossiga paadis sõitnud, paat läks ümber. Ossi päästeti — Thekla uppis!“

„Uppus — ütled ja? Teki uppus? See pole ju tõsi, ei wõi olla tõsi.“

Rüdiger kartis seda krimpjunud naisenägu, kust talle kaks silma otša wahtisid.

„Ei wõi ju tõsi olla,“ kordas Lella weni- tades.

Rahustades mõttis Rüdiger tal õlgade üm- bert kinni.

„Toibu, Lella, see on paraku tõsi!“

Nüüd kiskus Lella enese kärsitult lahti ja tormas edasi.

„Mu laps, kus on mu laps?“ küsindas ta.

Talle juhutati teed, kartlikult tema eest ta- ganedes. Kübar kõikus tal peas; ta kiskus selle peaft ja wirutas põrandale.

Thekla woodi ette langes ta kofku — kuid meelemärkust ta ei kaotanud. Palawikliku rutuga kotas ta tütre leha, raputas teda, hüüdis mee- litusõnu — kuid wastust ei tulnud.

Kiljatus, mis enam inimlik polnud, tuli ta suust. Põlwe peal pööras ta ümber ja waat- tas Rüdigerile, kes talle järginud, saladuslikult ähwardawail silmil otša.

„Kuidas mõis see sündida?“

Rüdiger seletas, kuid Lella ei saanud ta sõnade mõttest selgesti aru.

„Kus olite siis Teie?“ ähkis ta. „Kas siis keegi ei walmunud, et minu laps, mu ilus, õnnetu laps niifugust surma pidi surema! Miks ja ei wasta mulle? — Oh teie kõik, kõik, kõik olete selles süüdlased!“ küsindas ta kõledalt.

Kartlikult nihkusid teenijad „ukse juureft ee- male.“

„Ära tõsta kaebust, Lella!“ ütles Rüdiger.

„Ära süüdistata kedagi oma etteheitega. See oli õnnetu juhust, Thekla oma ettewaatamatus —“

„Ah, fina ei sallinud teda! Ja nüüd süü- distad ja minu waest last, kes ennaft enam ei saa kaitsta. Kus olid siis fina, Rüdiger? Ja isa —? Teie olete wastutajad!“

Rüdiger ei arwestanud ta sõnadega; Lella oli ju sügawasti wapustatud naine, kes elus ital midagi kurba polnud tunda saanud ja nüüd kahetõrdselt pidi kannatama.

Wapustatuna kummardas ta ja tahtis teda üles tõsta; kuid Lella lükkas ta eemale.

Nüüd astus Ottokar tema juure, nõtkuwail põlwil, nähes wana välja.

„Lella,“ hüüdis ta lämbunud häälega.

Sissi nuttis kibedasti ja lonkas ema juure.

„Ema, armas ema! Waene Teki —“

Uga krahwinna hüüdis kui meeletu:

„Jah, waene Teki — pidi minema! Miks mitte fina —?“

Laps kahwatas surmukahwatuks ja waatas emale nii walusal pilgul otša, et see Rüdigerile südamesse löikas; ta lõpetas nutu ja wajus tasafesi wiriseses isa käte wahela.

Rüdigeril tõusis palaw miha. Seda ei oleks

Lella ka kõige suuremas walus tohtinud ütelda. Nial ei jõudnud ta wastutada, mis ta nende sõnadega oma lapse hinges oli häwitamud. Oli ta siis käitsa meeletu?

Siis ajas Lella enese jalule. Talle tuli äkki midagi meelde.

„Kus on Berger?“

„Ta on veel haige, Lella! Nüüd ei saa sa temalt midagi küsida. Olen ju sulle kõik teatanud. Kas ei waataks sa efiti Dsfit? Urst on tema juures!“ ütles Rüdiger.

„Berger peab tulema!“ jonnis Lella. „Ta peab tulema. Tema enese suust tahan ma kuulda, kuidas kõik sündis.“

Rahwatult ja wärisedes, pisarilnuil, seisis Loori siis ta ees.

„Ma ei saanud Theklat enam päästa,“ sõjistas neiu; „see käis mu jõust üle —“

Lella tormas ta juure, kahmas ta käsiwarrest kinni ja raputas teda.

„Mina mulle mu laps tagasi!“ kiseudas ta. „Sinult nõuan ma teda — sina olid wastutaja — sina oled süüdlane —“

Muttes wajus Loori põlwili.

„Minul pole mingisugust süüdi.“

„Teie wälwele olid lapsed usaldatud. Karis-tamiskwäärilises kergemeelsuses olete Teie unustanud oma kohuse.“

Walustasti karjatas Loori ja kattis silmad kätega.

Krahwinna pigistus tegi temale walu: waudse wõimuga ja jõuga, mida temalt ei oleks wõidud oodata, oli ta oma õrnad sõrmed neiu käsiwarde küünistanud ja karjus talle koleadal häälel kõiksugu wõimatuid süüdistusi näkku.

Nüüd tõmbas Rüdiger kaitsetu inimese oma käte wahele.

„Waihi, Lella, oma ülekohustete etteheide-tega!“ wihastas ta. „Põlwili maas peafsid sa preili Bergerit tänana, et ta wähemalt ühe sinu lastest päästis! Mina ise olin tuunistaja, kuidas sa talle walju käsu andsid tупpa jääda ja Sissit wälwata. — Ja kui ta sinu käsule sifemise rahutuse tagajärjel ei oleks saanud sõnakuulmatuks, sa oleksid pidanud nüüd ka oma poega leinama, ilma et kedagi oleksid wõinud wastutawaks teha. Ise oma elu kaalule pannes on preili Berger sulle Dsfi päästnud — ja see nüüd on sinu tänu!“

Kõwasti hoidis ta Loorit käte wahel, et Lella talle ei saaks kallale kippuda. Ta tundis neiu waest, hirmutatud südant oma rinnal, rahutult põksuwat, ja rahustamalt pigistas ta teda oma najale. Kuid Lella ei hoolinud ta sõnust; ta karjus ja süüdistas meeletult edasi.

„Oh et mul oleks isa, kes mind ülekohustete

etteheidete eest kaitseks!“ ahastas Loori. Ta oli kokkuwarisemisel.

„Olge rahulik, laps! Meie teame kõik, mis Teie tegite!“ Rüdiger rahustas teda pehme häälega. „Igwesti jääb meie perekond Teile tänuwõlglasteks.“

„Minge mu silmist!“ hüüdis Lella meele-tult. „Ma ei wõi enam näha seda, kes mu lapse surmas süüdi on; — ta lahkus mu majast veel täna — olgugi, et sina nüüd tema rüütli ja kaitset ja mängid.“

„Seda sa ei tee!“ otjastas Rüdiger. „Oma lapse päästjat majast wälja ajades lööb sa igasugusele õigusele näkku. Kas pilkad sa nii igasugust tänuiltsust! Mina wõtsin preili Bergeri oma kaitse alla, nagu ma kaitseu kõiki, kes ülekohut kannatawad. — Ottokar, kas sul siis ei ole aimustki sõna neiuale, kellele sa niipalju tänu wõlgued?“

Õiteheitwalt pööras ta wenna poole, kes nõrgana ja oimetuna oma naise suud ei suutnud talitseda.

„Ma tahan preili Bergerit pidada nagu oleks ta minu oma laps. Ütelgu ta, mis ihkab. Kõik annan ma talle, sest et ta mulle mu poja päästis!“ ütles Ottokar nüüd, astus wankudes Loori juure, pigistas ta oma rinnale ja suudles ta otsaesist.

Krahwinna hakkas hüsteerilikult naerma ja see naer muutus krampilikuks muksumiseks.

„Mina ihkan waid üht: lastagu mind veel täna proua krahwinna soowi kohaselt lahkuda!“ wastas Loori. „Selle järele, mis ma pidin kuulma, ei wõi ma enam siia jääda!“

Ta wankus Thekla surmukeha ette ja wõttis selle külma käest kinni.

„Sa ehk tead nüüd, kui heameelega ma su oleksin päästnud ja nüüd sinu asemel oleksin. Kui rasket ülekohut mulle tehafe, ja tead seda nüüd!“ sõjistas ta kuimawail huulil. „Sa tead seda!“

Ta mõtted wiibisid kaugel, seda oli näha ta näol olewast wõõrast ilmest, kust nagu ehmatatus üle käis, kui Rüdiger temaga nüüd rääkima hakkas, et ta ometi jääks.

Neiu raputas pead.

„Ei! Ei wõi. Minult Dsfit tahaksin ma veel kord näha!“ palus ta kustuwal häälel.

Dsfi woodi ette langes ta põlwili. See magas rahulikult. Loori surus oma huuled sünd-waibale. Kui raske oli tal lahkuda — tuhande käega tundis ta ennaht hoitawat — ja ometi põles tal põrand jalge all. Ta pidi lahkuma — wiibimata — isiklikust nõrkusest hoolimata. Kõik keerles ta ümber; suured, punased rõngad tantsisid ta filmade ees

Kuid Betty abiga oli ta oma riietuse peagi täiendanud.

Pakkitse ema kirjadega ja raha võttis ta oma kätte. Kõik mu pidi pakitama ja talle järele saadetama — seda lubas nuttes ustav tüdruk.

All suures kofas astus Rüdiger temale teele ette. Nähtavasti oli ta lahkujat oodanud. Walusa etteheitena waatas ta neiu üle otsa.

„Kas tahate oma jonni tõesti läbi wiia? Ma ei lasse Teil minna, Loori Berger.“

„Kuid peate ometi, härra krahw. Jonni, ütlete — minu juures nimetate seda nii! — Teie ringkonnas nimetatakse seda teisiti — nimetatakse seda autumdeks.“

„Loori, ärge ometi arvestage ühe meeletu naise meeletustega! Meie ei wõi Teie omaste ees wastutada, et Teid niisuguses nõrkuseisju korras laseme lahkuda.“

„See jätke minu mureks, härra krahw! Ma tean, et Teil minuga on head mõtted, aga oma ema juures on mul kõige parem! Minul pole siia jäämist — keegi ei wõi mind hoida. Ja kui ma õo otsa peafju jooksuma.“

„Keegi? Ka Siski mitte? Siski, kes Teie abi nii wäga wajab?“

„Ärge tuletage mulle meele Siskit,“ sojistas Loori. „Ärge tehke mulle lahkumist nii wäga raskeks!“

„Loori, jääge siia, ma palun Teid —“ peaaegu oleks ta ütelnud: „minu pärast!“ Kuid weel õigel ajal juutis ta wait jääda. „Teie ei wõi ju reijida Tuletage meele, mis arst Teile määras!“

„Inimene jaksab palju, kui temalt palju nõutakse,“ wastas neiu naeratada katkudes. „Laske mind minna — ja olge tänatud Teie juure lahkuse eest minu vastu!“

Rüdiger surus oma huuled ta käele, ja wärisedes tundis Loori ta huulte puudutamist. Nagu peapõbrituses sules ta filmad.

Rüdiger nägi, et ta otjus oli wapunamatu.

Ta usaldas ta arsti hoole alla, kes parajasti tahtis ära sõita. Arsti perekonnas pidi ta selle õõ möõda saatma, et siis järgmisel päewal kodureiji jatkata.

17.

Oma jaostomna äärmuse oli Gerik määmaswatusse asutanud, millele ta oma erilise hoole pühendas. Rauge tee sinna oli talle wäga armas — wõimalik sellepärast, et ta ülemmetsniku majast möõda wiis — wõimalik ka sellepärast, et ta oma käikudel igakord seal üht ja ledat blondpeaga neiu kohtas, kes temaga tihti ja nagu meelega kohtamist otfis.

Oli palaw päew. Palamus haudus punde all. Gerik Berger liiskas mütsi kullasse ja kuuwatas otjaesjst; ta oli käies palawaks läinud. Siis heitis ta pilgu üles taewasse, mis äkki oli tumedaks muutunud. Päike andis weel kahwatut, kollast walgust, ja siis kadus ta täiesti.

Gerik ei olnud piksepilwe lähenemist märgata wõinud, kuna pikad puid ta filmaringi takistajid. Saladusline kohn ja sojin käis otstel; nad wärisesid ja liikusid, nagu oleks mõni wägew käsi neid liigutanud. Siis jooksis kowa tuul latwadest üle, nii et linnud hirmumult lendu tõusid.

„Kuju me enam ei jõua, Diana,“ ütles Gerik ilusale jahikoerale, kes teda saatis, „ja ema hakkab kartma.“

Ta ruttas, et weel wähemalt hertsogi jahimaija jõuda, mis umbes Steinfurti küla ja metsnikumaja wahelise tee keskkojal seisis.

Müüd langejid esimesed raskeid wiimatilgad; here wälk sähwatas ja temale järgnes mürtswu kõnemürin. Ta jõudis parajasti warjawa majake juure, kui wihma walama hakkas.

Majaukse wõti oli tal alati kaasas, sest ta pidi tihti järele waatama, kas seal kõik korras on.

Ta läks ümber maja ukse juure, mille kõrwal wäljas pint ja selle ees laud seisis. Ja sel pingil istus üks blondpeaga, walgesse riieatud neiu — enmast seinä najale toetades, et weeojad katusele talle peale ei sadaks.

Kõõmsasti haukudes kargas Diana neiu najale püsti. Hõõgur puna lewines Geriku näole, kui ta tutawatesse ja — armastatud filmadesse waatas, mis talle kelmisfalt wastu uaersid.

„Armuline preili!“ kogeles ta.

„Mind üllatas wihm rändamisel, härra metsnik! Kuju oli hull maad, oleksin märjaks saanud kui lipuwarras, ja siis weel mu õhukesed kingad!“

Juta v. Eggert näitas talle tõendusjks oma jalgu, mis olid märjad. Siis küsis ta:

„Ja kust tulate Teie? Kas olite isa juures?“

„Tulen määmaswatusjst.“

„Ja, ja otjite siin müüd warju! Milline juhust!“

„Armuline preili peawad minu feltjiga juba wähe aega leppima.“

„No muidugi, ja see saab olema raske!“ ohkas neiu. „Peaaegu wõimatu!“ Ta waatas noore mehe kohkunud näole ja hakkas waljusti naerma: „Kas usute seda tõesti, härra Berger?“

Kofetilt filmitjes ta Gerikut ja Geriku keha läks selle pilgu all palawaks. Neiu tõusis, astus pisut edasi, kuid woolaw wihm tõrjus ta tagasi; ta surus mehe wastu uft, wälgu ja mürina eest ägedasti tagasi kohkudes.

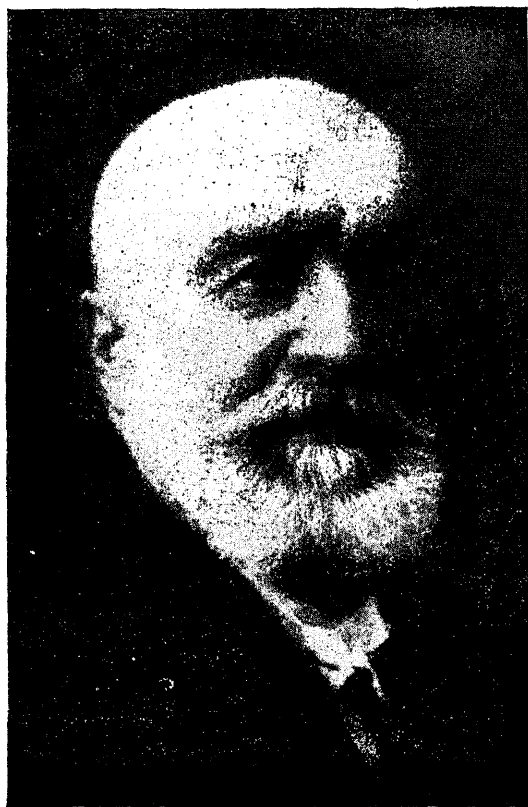
(Järgneb.)

Karl Robert Pusta,
Eesti saadik Pariisis, kes ligemal ajal
tagasi võib waadata 10-aastasele tege-
wusele diplomaatia alal.

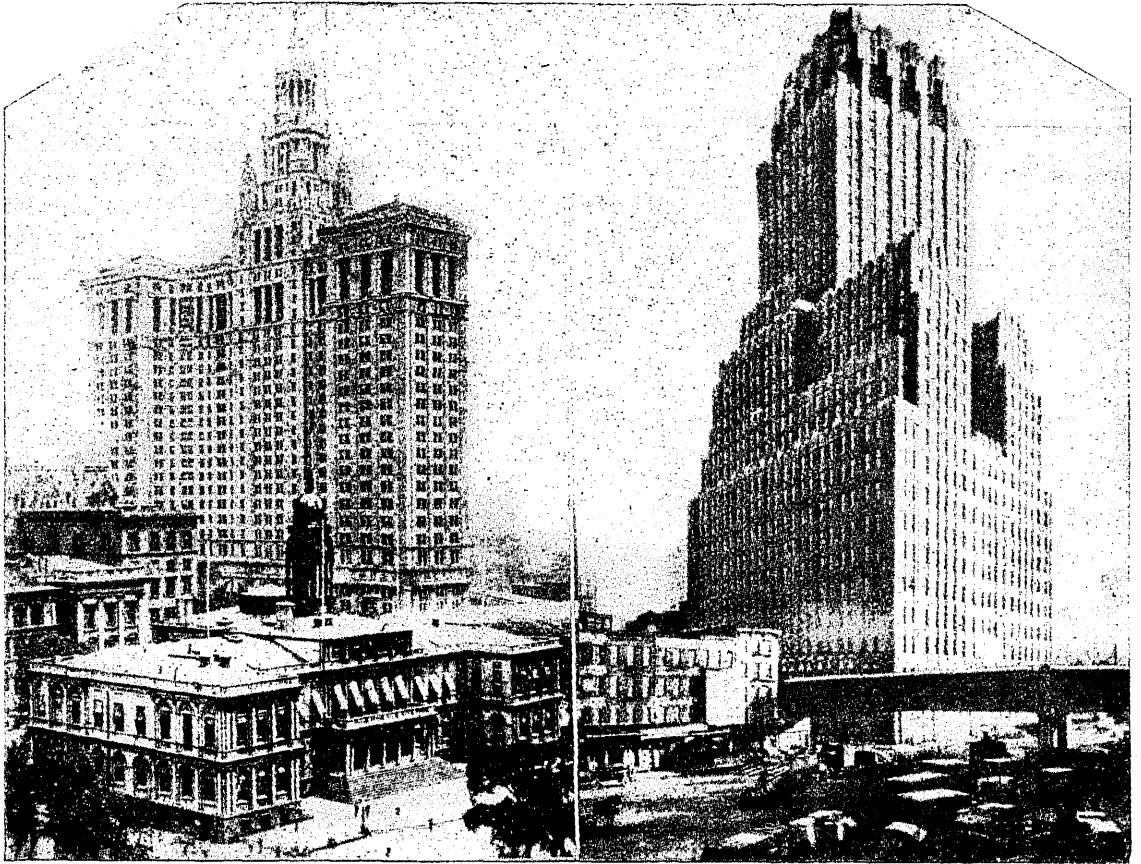
Saksa kirjanik Hermann Sudermann,
kes 30. septembril s. a. 70 aastat wanaks sai.

Professor M. J. Eisen 70 aastat wana.

28. septembril pühitses härra professor M. J. Eisen Tartus oma 70. sünnipäewa ja 40-aastast riigiteenistusepäewa. Tema haruldane produktiivsus kirjandusealal ja tema suured teened Eesti wanawara-alal on kõigile teada, mispärast üleliigne oleks neid siinkohal veel alla kriipsutama hakata. Tema suurest waimurikususest annab tunnistust see, et ta veel möödunud suwel on walmistanud wihu jutustawaid luuletusi, mis lähemal ajal trükist ilmuvad. Üks neist luuletustest ilmub meie tänases numbris.

Soowime austatud juubilarile veel palju jõudu edaspidiseks tööks, et ta veel kaua meie rahwale oma warasalwest wõiks jagada kauneid warandusi.

Wana ja uus raekoda New Yorgis.
Pilvelõhkujasse on mahutatud kõik linna ametiasutused, kuna wana raekoda (all) linnapea ametlik asupaik on, kus ta jutulesoowijaid wastu wõtab.

Telefoniselti maja New Yorgis.
Lihtsa otstarbekohasuse kiuste ometi kunstilist muljet awaldaw suurepärane ehitus.

Tõtt ja nalja.

Walu.

Lihunik (õpipoisile lõunasöögil): „Mis sa nutad, poiss? Igatsed sa koju?“

Õpipoiss: „Oh ei, meister, sellepärast mitte. Aga ma nutan waeste härgade pärast, kes oma elu peawad jätma selle liharaasu pärast, mis mul siin taldrekul on!“

Endamisi.

„Ei, eidel oli ülekohus mulle ütelda, et olen eile purjus olnud. Sest millest ma siis kiõli õieti purju jäin? — Wiimastes kõr-sides, kus käisin, ei antud mulle ju enam midagi.“

Kujutus.

„Teie kass teeb hirmsasti kára!“
„Mõtlege, seitsaadik kui ta meie kanaaria-linnu kinni pistis, kujutleb see loll loom, et oskab laulda!“

Heinrich Heine.

Heine wiimastel elupäewadel külastas teda üks sõber Pariisis ja jõudis kohale, kui kaks halastajat õde parajasti kuulsat luuletajat wõdisse aitasid.

„Nagu näed,“ naeratas Heine, „kannawad naised mind ikka wõel kätel!“

Kokkuhoidlik.

S a a r a : „Isidor, ma suren! Mine, jookse ja too ruttu arst!“

I s i d o r : „Mis sa selle arstiga veel teed, kui sured!“

Õnn

D a a m : „Ei, jääle ma enam ei lähe. Mullu kukkusin ja pidin kuus nädalat lamama.“

P r o f e s s o r : „Siis oli Teil õnne, et ilm waheajal ei sulatanud.“

Tõus ja mõõn.

Härra Nurk on käinud Põhjamere kaldal suvitamas ja on toonud oma sõbrale Torgile pudelitäie merewett kaasa.

Mõni aeg hiljem kohtab ta sõpra tänawal.

„Noh, Tork, on sul pudel veel alles?“

„Ei, läks lõhki!“

„Kuidas? — —“

„Jah, oleksin pidanud ta weetõusuajal lahti tegema. Seda ma ei teadnud ja siis läks ta lõhki.“

Lõpul.

„Elu on lõpmatu võitlus hiiglaelukaga, kes kõik oma nahka neelab: raha!“

Minestanud nautija.

A r s t : „Ja kui Teie mees jälle minestab, siis andke temale pisut konjakit.“

N a i n e : „Kui ta minestuses wiibib? Seda ei annaks ta mulle iial andeks, härra doktor!“

Tubli müüja.

D a a m : „Minu mees saab leidma, et kleit liig kallis on.“

M ü ü j a : „Lubage, armuline proua, minul tähendada, et Teie palju kergemini leiate teise mehe kui sarnase soodsa ostu võimaluse.“

Üliagarus.

Õ p e t a j a : „Sa salgad siis, et wahetunnil oled ütelnud: õpetaja on eesel?“

K a r l : „Jah, härra õpetaja!“

Õ p e t a j a : „Wuih, häbene tõtt salgamast!“

Suurwürst

Keegi „luuletaja“ saatis Heinrich Heinele kogu luuletusi ja palus tema arwustust. Kirjas kirjutas ta muuseas:

„Tunnen, et tõusnud ma dliaasukku, kuid ei tark mees pane lukku oma otsekohest laitust . . .“

Mille järele Heine talle laulud tagasi saatis ja kirjutas: „Mõtelge, et ma Teie olen ülendanud suurwürstiks!“

Kuulus maaler Rubens

saadeti kord Hispaania kuninganna Isabella poolt Inglismaale rahuläbirääkimisi lõpetama. Kuna läbirääkimised pikemat aega nõudsid, asutas Rubens enesele Londonis ateljee. Ühel päewal, mil ta parajasti tahtis tööle hakata, laskis temale ennast teatada keegi alkimist. See pakkus ennast temale kullategemise saladuse õpetajaks, tingimusega, et Rubens laboratooriumi ja tarwilised materjalid oma kulul muretseks. Rubens kuulas petise jutu rahulikult ära ja ütles temale siis, teda ühes oma ateljeesse wiies:

„Kahetsen wäga, et olete tulnud kakskümmend aastat hilja; sest selle aja sees olen ma tarkade kiwi leidnud neis palettides ja pintsli-tes.“

*

Wäike Otto teeb mängides hirmsat müra.

„Sa tead ometi,“ ütleb ema, „et sa, kui isa magab, kära ja müra ei tohi teha!“

„Jah, kui ta ei maga, annab ta mulle ometi mööda kõrwu, kui kära teen.“

*

„Jumalukene, kes on siis sinu silmakulmu nii siniseks löönud?“

„Peigmees, sest et ma pruuti pulmakombe järele suudlesin!“

„Aga kuidas wõis see wana komme teda nii wihastada?“

„Noh, see sündis ju kaks aastat pärast pulmi.“

Wiulikunstnik Jan Kubelik

nägi noores eas ühes kaupluses wiulit, mida ta südamest enesele ihkas. Kui isa kuulis, et wiul 500 krooni maksab, tõrkus ta pojale seda ostmast. Kuid isa süda pehmenes nähes, kui õnnetu Jan oli. Sellepärast ütles temale:

„Mine ja nõua wiulit esiti 300 krooni eest osta, siis neljasaja ja kui see teisiti ei lähe, siis osta ta wiiesaja eest.“

Jan läks wiulimeistri juurde ja ütles:

„Tulen wiuli pärast, mida mu isa waatamas käis. Pean Teile pakkuma selle eest ainult kolmsada krooni, aga kui see teisiti pole võimalik, siis ka neli- wõi wiissada!“

TELLIMISE HINNAD:

Hastas (24 nr.nr.)	Mk. 750.—	1/4 aast. (6 nr.nr.)	Mk. 225.—	1/1 shk. M. 3500.—	1/4 shk. M. 900.—
1/2 „ (12 nr.nr.)	400.—	1 kuus (2 nr.nr.)	80.—	1/2 „ „ 1750.—	1/8 „ „ 450.—
Üksiknumber	40 mk.;	wäljamaale: 1/1 a. 900 mk.,	1/2 a. 500 mk.	1/3 „ „ 1200.—	1/16 „ „ 225.—

KUULUTUSTE HINNAD:

Tellimisi wõtawad wastu kõik postkontorid, raamatukauplused ja „Romaani“ esitused.

Talituse aadress: Tallinn, Müüriwahe tän. nr. 16.

sep, L. Reichmann, Rud. Solba, A. Solba, W. Solba, Silwia Tulli, L. Tamman, E. Tabask, Heinrich Tamberg, K. Wahhi.

Walgast: O. Lepik, Nadja Mauer, Arno Osolin, Peeter Rääbis. J. Utt.

Pärnust: Siimon Gordin, Aug. Jalas, Milda Küng, E. Mugra, V. Sutt, L. Tugetam.

Paidest: Gertha Argebush, Alfred Michelson, Edith Michelson, Erich Michelson, Bernhard Naelapea, O. Naelapea, Joh. Naelapea, A. Naelapea, Marta Sengbusch.

Wiljandist: A-ts, E. Neumann, Leopold Taar, Jaan Tusti, Joh. Potter.

Tapalt: H. Beikman, A. Jantra, E. Luuk, B. Luuk, O. Markus.

Narwast: M. Adosson, Bergmann, B. Leppik, A. Leppik, Karl Sahk, Jakob Sahk, M. Tooming, O. Tooming.

Rakwerest: Gerda Grünthal Harry Kängsepp, Ernst Luik, L. Pender, Felix Tenneberg.

Kohtla Järwelt: Alex Asi, E. Rutofi. **Wägewart:** Lya Aumees, W. Ehrmann. **Kloost-rist:** Art. Blumberg. **Tarakwerest:** Erich Dorbeck. **Keifast:** A. Eermann, A. Kutpri, A. Miljan, A. Suurmees. **Ristikülast:** Emilie Grents. **Laupalt:** Aug. Haas. **Kiust:** L. Hermann, P. Soolman, Artur Tamberg, Maria Tamberg. **Kuusalus:** Joh. Janson. **Jögewalt:** S. Jürmann, Elmar Klausson, R. Teras-

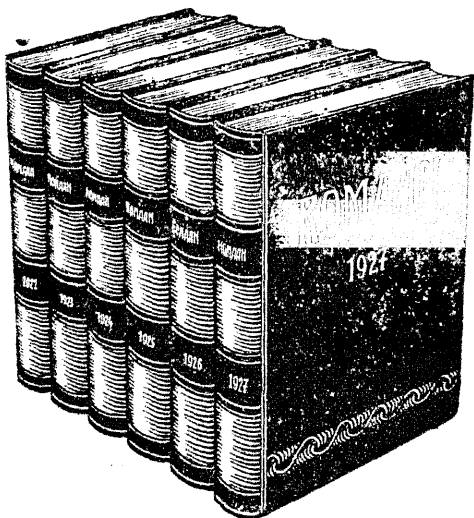
mägi, Ernst Tobber. **Sindist:** Johann Kask. **Hagerist:** Anton Kasendorf. **Harkust:** Hans Kang, **Mäelt:** Richard Kelder, Liana Reisenhof. **Sondast:** Helmi Puurmann, L. Petrow, I. Teder. **Harju Rannamöisast:** O. Kallas, Karl Kallas, Joh. Hanso. **Abjast:** J. Päri. **Möisakülast:** Johannes Palu. **Töstaamaalt:** Agnes Pärn. **Riiseperest:** K. Pilberg J. Treffner. **Tarwastust:** H. Roosson. **Sauelt:** E. Sastok. **Kil. Nömmelt:** E. Rossmann. **Hädameestest:** Atsi Suits. **Waiwarast:** Anny Siren. **Tääksist:** Anny Sepp. **Aravetest:** M. Tsaan. **Jöhwist:** O. Tamm. **Uue Wöidust:** R. Toost, J. Werter. **Nömmelt:** Juta Pustak, J. Söer, A. Wait. **Lehtsest:** Lisanne Wöölmann. **Sakust:** Wic. **Rantkülast:** Joh. Siiben.

Nimeta 1.

Neist wöitsid loosimisel: 1) Jules de Rewéil „Kombejuht“ — **Ernst Roots**, Tallinn, W. Sadama 3-2; 2) Marie Under „Weriwalla“ — **Art. Blumberg**, Kloostri; 3) Arthur Adson „Henge palango“ — **Juta Pustak**, Nömmelt.

ÖIENDUS: Nr. 11 mõistatuse õigeid lahendusid (ilmus Romaan nr. 15) on saanud weel Tallinnast: E. Frank, S. Gorin, Aleksander Gold, F. Gutman, Joh. Rätsep, M. Redlich, Leida Raaman, missugused nimed on eksikombel trükkimata jäänud. Loosimisest on aga kõik osa wõtnud.

„ROMAAN'I“ talitus.

Täiendage oma raamatukogu

kõidetud „Romaan'i“ aastakätkudega:

Aastakäik	1922	ilu- ja poolnahkköites	700.
„	1923	„	900.
„	1924	„	950.
„	1925	„	950.
„	1926	„	950.

„ROMAAN'I talitus.“ Tallinn, Müüriwahe t. 16

Rätsepaäri

MAX JOHANSON

(Peterburist).

Tallinn, Lühikejalg 6, kõnetr. 30-89.

Võtan tellimisi vastu
kõiksugu meeste-
rahvariiete peale.

Alaliselt suures valikus moodsais
mustreis kõige paremaid inglise
riideid, voodreid ja siide.

Austusega

M. Johanson.

Alates 1. märtsist s. a. ilmub Tallinnas uus suur poliitiline, majandusline ja kirjandusline **päevaloht**

RAHVA SÕNA

Suurte rahvahulkade, maa ja linna demokraatlikkude kihtide häälekandja.

Huuvitavam ja värskem leht Eestis.

Telegrammid, päevauudised, korrespondentsid. Kirjasaatjate võrk Eestis, kaastöölised välismaal.

Peale poliitiliste artiklite — põnevad uudisjutud, teravad vested, huvitavad päevakajad, tõsised kirjanduse, kunsti ja teatri arvustused, spordi teated, kohtukoja sündmused jne. Igas numbris sütitavad nalja. — Põnev romaan.

Peatoimetajad **A. Rei** ja **E. Jonas.**

Kes tellinud pole, tolligu viibimata. Tellides odavam päevaloht.

Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused ja oma agendid. Tellimise hind: 1 aastaks — 1.000.—, $\frac{1}{2}$ aastaks — 530.—, 3 kuuks — 280.—, 1 kuuks — 110. marka.

Nõudke maksuta proovinumbruid! Kes kord „RAHVA SÕNA“ lugenud, jääb kindlasti tema alaliseks lugejaks.

Talituse aadress: Tallinn, Suur Brokumägi 4. Tel. 27-68, 3-81 ja 19-23.

Kui Teie wajate

Raadio aparate ja nende üksikuid osasid, waljult hääldajaid, akkumulaatoreid, anoodpatareisi, siis ostke neid

MERCADO'st

Müüriwahe tänaw 16, kõnetraat 31-06.

Niisamuti ostate sealt kõige soodsamatel tingimustel elektri jõu ja walgustuse siseseadeid ja selleks tarwisminewaid materjaale. Armatuurid, triikraudad jne.

Austusega

omanik **RUDOLF KRIK**

Moodsad mööblid, mis Teid rahuldavad

Soovitame ladust

Magamistoa- söögitoa- kabeneti- saali- nahkmööblid

Palume külastada meie ladu vabriku juures.

MÖÖBLIVABRIK

A./S. „MASSOPRODUKT“

S. Tartu m. nr. 61-d, telefon 18-96